

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Právní úprava ochrany zvířat v zájmových chovech

Hana Mátlová

2022

Plzeň

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2021/2022

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Hana MÁTLOVÁ**
Osobní číslo: **R17M0175P**
Studijní program: **M6805 Právo a právní věda**
Studijní obor: **Právo**
Téma práce: **Právní úprava ochrany zvířat v zájmových chovech**
Zadávající katedra: **Katedra správního práva**

Zásady pro vypracování

1. Úvod
2. Vymezení základních pojmů
3. Historický vývoj ochrany zvířat
4. Mezinárodní právní úprava ochrany zvířat
5. Právní předpisy EU na ochranu zvířat
 - 5.1. Primární prameny
 - 5.2. Sekundární prameny
6. Česká právní úprava ochrany zvířat
7. Orgány ochrany zvířat
8. Delikt ní odpovědnost v oblasti ochrany zvířat
9. Závěr

Rozsah diplomové práce: **50**
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

Právní předpisy:

Zákon č. 89/2012, občanský zákoník
Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
Zákon č. 250/2016 Sb., zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich
Zákon č. 246/1992Sb., na ochranu zvířat proti týrání
Zákon č. 166/1999Sb., o veterinární péči
Zákon č. 162/2003 Sb., o podmínkách provozování zoologických zahrad a o změně některých zákonů
Nařízení Rady (EU) č. 338/97 o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin a regulováním obchodu s nimi

Judikatura

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21.12.2020, č.j. 10 As 306/2018-68
Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31.7.2019, č.j. 2 As 390/2017-27
Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 10.1.2020, č.j. 3 As 214/2017-60

Bibliografie

PRCHALOVÁ, J. Právní ochrana zvířat. 1. vyd. Praha : Nakladatelství LINDE PRAHA, 2009.
STEJSKAL, V. –LESKOVJAN, M.: Člověk a zvíře –v zajetí či péči? Aktuální právní a věcné otázky nakládání se zvířaty. Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, Praha 2010. 118 s. ISBN 978-80-87146-33-0
MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. Ochrana zvířat v právu. Vyd. 1. Praha: Academia, 2013. Společnost (Academia).
JELÍNEK, J. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017.

Vedoucí diplomové práce: **Doc. JUDr. Vojtěch Stejskal, Ph.D.**
Katedra správního práva

Datum zadání diplomové práce: **14. května 2021**
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2022**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

Prof. JUDr. Martin Kopecký, CSc.
vedoucí katedry

V Plzni dne 4. října 2021

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „ Právní úprava ochrany zvířat v zájmových chovech“ vypracovala samostatně. Veškerou použitou literaturu a další prameny jsem řádně citovala, přičemž jsou uvedeny v závěrečném seznamu.

V Plzni dne 30. března 2022

.....

Hana Mátlová

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych touto cestou poděkovala doc. JUDr. Vojtěchu Stejskalovi, Ph.D. za odborné vedení a cenné připomínky.

Dále bych chtěla poděkovat svojí rodině za plnou podporu během celého studia.

Obsah

Úvod.....	1
1. Vymezení základních pojmů	2
1.1 Pojem zvíře a živočich	2
1.2 Zvíře v zájmovém chovu	4
1.3 Zvíře vyžadující zvláštní péči	5
1.4 Chovatel	5
1.5 Welfare	6
2. Historický vývoj ochrany zvířat	7
2.1 Období prvotní domestikace a starověku.....	7
2.2 Období středověku	8
2.3 Období novověku.....	9
3. Mezinárodní právní úprava ochrany zvířat.....	12
3.1 Evropská dohoda o ochraně zvířat v zájmovém chovu	13
3.2 Evropská dohoda o ochraně zvířat při mezinárodní přepravě	14
3.3 Úmluva CITES	15
4. Právní předpisy EU na ochranu zvířat	17
4.1 Primární prameny	17
4.2 Sekundární prameny.....	19
5. Česká právní úprava ochrany zvířat	24
5.1 Prameny	24
5.2 Povinnosti chovatelů zvířat v zájmovém chovu.....	27
5.3 Zákaz týrání zvířat a jeho propagace	30
5.4 Usmrcení zvířete	32
5.5 Veřejná vystoupení zvířat	33
5.6 Provozování zoologických zahrad	36
5.7 Obchod se zvířaty.....	38
6. Orgány ochrany zvířat.....	43
7. Deliktní odpovědnost v oblasti ochrany zvířat	46
7.1 Správní odpovědnost	46
7.2 Trestní odpovědnost.....	51
Závěr	58
Resumé	61
Použité zdroje	63

Úvod

Téma ochrany zvířat má v právu, a to nejen v českém, zajisté své místo a zvláště v posledních letech nabývá na důležitosti. Ne nadarmo se říká, že „*velikost a mravní pokrok národa se pozná podle toho, jak zachází se zvířaty.*“ S tím, jak se postupně mění nazírání společnosti na zvířata, jakožto myslící a cítící bytosti, se hlavní myšlenka tohoto slavného citátu Mahátmy Gándhího čím dál více promítá nejen do roviny etické, ale i právní.

Cílem této diplomové práce je shrnout právní úpravu ochrany práv zvířat v zájmových chovech, přičemž se pokusím v některých případech poukázat i na problematiku využití vybraných právních předpisů v praxi. Diplomová práce je zaměřena především na českou legislativu, která ale mnohdy vychází z právní úpravy mezinárodní, o níž zde bude rovněž pojednáno.

Diplomová práce se dělí na sedm kapitol. Nejprve je, dle mého názoru, nutné vymezit základní pojmy, které se prolínají celou prací a jejich správné pochopení je tak zásadní. Druhá kapitola je věnována historickému aspektu ochrany zvířat, jehož znalost je nutná pro bližší pochopení dané problematiky. Následující kapitoly jsou zaměřeny na právní prameny v oblasti ochrany práv zvířat v zájmových chovech, a to jak vnitrostátní, tak mezinárodní a unijní. Co se týče české právní úpravy, za stěžejní předpis lze považovat zákon č. 246/1992Sb., na ochranu zvířat proti týrání, který prošel v nedávné době významnou novelou, tudíž je mu v rámci páté kapitoly věnován výrazný prostor. Zmíněny však budou i záležitosti týkající se například zákona č. 162/2003 Sb., o podmínkách provozování zoologických zahrad a zákona č. 100/2004 Sb., o obchodování s ohroženými druhy. Šestá kapitola pojednává o orgánech ochrany zvířat, jež významnou měrou přispívají k dodržování platných právních předpisů. Poslední kapitola se týká deliktů odpovědnosti v oblasti ochrany práv zvířat v zájmových chovech, a to z hlediska správní i trestní odpovědnosti. Závěr obsahuje shrnutí poznatků, k nimž jsem v rámci zpracování práce dospěla.

1. Vymezení základních pojmů

1.1 Pojem zvíře a živočich

Co se týče pojmu zvíře, stěžním problémem je jeho různorodý výklad v rámci českého právního řádu. Po bližším seznámení s konkrétními právními předpisy, jak ve veřejném, tak soukromém právu, dojdeme k závěru, že „*různě vymezují jeho obsah a rozsah a různě též označují a vymezují jeho subkategorie.*“¹ Dalším podstatným rozdílem bude též fakt, zda se tento pojem vztahuje jen na obratlovce, či nikoliv, a můžeme za zvíře ve světle zákona považovat i bezobratlé.¹

Nejvýznamnějším právním předpisem, kde nalezneme jedinou legální definici pojmu zvíře, je zákon České národní rady na ochranu zvířat proti týrání č. 246/1992 Sb. (dále pouze „zákon na ochranu zvířat proti týrání“).² V preambuli tohoto zákona je řečeno, že „*zvířata jsou stejně jako člověk živými tvory, schopnými na různém stupni pociťovat bolest a utrpení.*“³ Blíže nám pak tento pojem specifikuje § 3 písm. a), kdy se zvířetem pro potřeby zákona na ochranu zvířat proti týrání rozumí „*každý živý obratlovec, kromě člověka, nikoliv však plod nebo embryo*“. Za zvíře v duchu tohoto zákona tudíž nelze považovat bezobratlé.⁴ Můžeme tedy říci, že zákon na ochranu zvířat proti týrání je primárně změřen na ochranu obratlovců, což ostatně uvádí i důvodová zpráva k návrhu tohoto zákona v původním vyhlášení, jež dále dodává, že „*jini živočichové jsou chráněni v určitém rozsahu obecně závaznými právními předpisy upravujícími ochranu přírody a ochranu volně žijících živočichů.*“ Hlavním předmětem tohoto zákona je dle důvodové zprávy „*ochrana společenských vztahů, které vznikají při zajišťování adekvátního zdravotního a psychického stavu zvířat a povinností osob zdržet se chování, kterým by přiměřený zdravotní a psychický stav obratlovců narušovaly nebo ohrožovaly.*“⁵ Nabízí se tedy otázka k zamyšlení, zda by z morálního hlediska nemělo dojít alespoň k obecné úpravě ochrany bezobratlých

¹ MÜLLEROVÁ, H., *Zvíře jako předmět právní úpravy veřejného práva a nový občanský zákoník*. České právo životního prostředí, 2014, č. 1, s. 9.

² MÜLLEROVÁ, H., STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 311.

³ Preambule zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání.

⁴ § 3 písm. a) zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání.

⁵ Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání [online].

Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR [cit. 19. 11. 2021]. Dostupné z: http://www.psp.cz/eknih/1990cnr/tisky/t0615_02.htm

živočichů, což se z mého pohledu jeví jako vhodné řešení, jelikož bychom i v říši bezobratlých našli zástupce, jimž můžeme ve smyslu výše zmíněného zákona způsobit utrpení stejně tak, jako obratlovcům.

V oblasti soukromého práva se zaměříme na novelizovaný občanský zákoník, zákon č. 89/2012 Sb. (dále jen „NOZ“), jenž nabyl účinnost k 1. 1. 2014. Právě zmíněná novelizace dle mého názoru pozitivně přispěla k posunu ve vnímání zvířat, jež do té doby byla považována pouze za věc.

Pro tento proces se užívá odborný termín dereifikace zvířat. Stěžejním ustanovením je v této souvislosti § 494 NOZ, dle něhož *„má živé zvíře zvláštní význam a hodnotu již jako smysly nadaný živý tvor. Živé zvíře není věcí a ustanovení o věcech se na živé zvíře použijí obdobně jen v rozsahu, ve kterém to neodporuje jeho povaze.“*⁶ Toto ustanovení má chránit nejen samotné zvíře, ale i jeho pána spolu s vlastnickým právem k danému zvířeti, přičemž občanský zákoník vymezí, kdy je možno na zvíře aplikovat ustanovení o věcech movitých. Jako příklad nám důvodová zpráva k současnému občanskému zákoníku uvádí: *„Bylo by např. v rozporu s povahou zvířete jako živého tvora použít jako zástavu psa lpícího na svém pánovi s tím, že pes bude předán zástavnímu věřiteli jako osobě zvířeti cizí a vystaven stresu.“*⁷ Postavení zvířete dle nynějšího občanského zákoníku též dokresluje fakt, že při určování hodnoty zvířete, například při poranění či usmrcení, bývá v současnosti v některých případech zohledňována i emoční vazba majitele ke svému zvířeti, a to prostřednictvím institutu náhrady tzv. ceny zvláštní oblíbenosti dle § 2969 odst. 2 NOZ. Dle mého názoru se jedná zajisté o krok správných směrů, jelikož v dnešní době považujeme zvíře, jež s námi sdílí domácnost, mnohdy za člena rodiny. Nicméně, i tato úprava občanského zákoníku má své limity, na kterých by bylo zapotřebí do budoucna zapracovat, například je vždy nutno prokázat, že škůdce jednal z důvodu svévole, nebo škodolibosti.⁸

Pokud porovnáme úpravu pojmu zvíře v občanském zákoníku a zákoně na ochranu zvířat proti týrání, dojdeme k závěru, že soukromoprávní pojetí zvířete

⁶ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

⁷ Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník [online]. Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR [cit. 19. 11. 2021]. Dostupné z:

<http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>

⁸ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

zahrnuje na rozdíl od veřejnoprávní úpravy jak obratlovce, tak i bezobratlé, jestliže jsou schopni cítit bolest nebo stres.⁹

Naproti tomu pojem živočich ve veřejnoprávní úpravě užívá obdobně více právních předpisů, například zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny (dále jen „zákon o ochraně přírody a krajiny“), zákon č. 100/2004 Sb., o obchodování s ohroženými druhy a zákon č. 162/2003 Sb., o zoologických zahradách. Pro ilustraci můžeme uvést definici tohoto pojmu v § 3 odst. 1 písm. d), zákona o ochraně přírody a krajiny: „*volně žijící živočich (dále jen „živočich“)* je jedinec živočišného druhu, jehož populace se udržují v přírodě samovolně, a to včetně jedince odchovaného v lidské péči vypuštěného v souladu s právními předpisy do přírody. Živočichem se rozumí všechna vývojová stadia daného jedince.“¹⁰ Na základě tohoto ustanovení můžeme říci, že pojem živočich zahrnuje oproti pojmu zvíře i bezobratlé.¹¹ Dalším rozdílem je ochrana všech vývojových stádií živočicha, čemuž tak u pojmu zvíře dle zákona na ochranu zvířat proti týrání není.¹² Na závěr je nutno podotknout, že „*se pojem živočich v českém právním řádu užívá převážně v oblasti ochrany živočišných druhů (ochrany biodiverzity), zatímco pojem zvíře spíše v souvislosti s ochranou jednotlivých zvířat a péčí o ně.*“¹³

1.2 Zvíře v zájmovém chovu

Zvíře v zájmovém chovu je zvíře, u kterého hospodářský efekt není hlavním účelem chovu, a to buď chované v prostorách k tomu určených, nebo v domácnosti. Je to zvíře, jehož chov slouží především zájmové činnosti člověka, nebo zvíře sloužící člověku jako jeho společník.¹⁴ Mezi zvířata v zájmových chovech řadíme též tzv. druhy zvířat vyžadující zvláštní péči, jež tvoří samostatnou podkategorii.¹⁵

⁹ Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník [online]. Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR [cit. 19. 11. 2021]. Dostupné z:

<http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>

¹⁰ § 3 odst. 1 písm. d) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.

¹¹ STEJSKAL, V., LESKOVJAN, M. *Člověk a zvíře – v zajetí či v péči? Aktuální právní a věcné otázky nakládání se zvířaty*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2010, s. 67.

¹² § 3 písm. a) zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání.

¹³ MÜLLEROVÁ, H., STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 314.

¹⁴ § 3 písm. e) zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání.

¹⁵ MÜLLEROVÁ, H., STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 315.

1.3 Zvíře vyžadující zvláštní péči

Zvířetem vyžadující zvláštní péči se rozumí dle § 3 písm. g) zákona na ochranu zvířat proti týrání takový druh zvířete v zájmovém chovu, který vzhledem ke svým biologickým vlastnostem má zvláštní nároky na zacházení, umístění, krmení, napájení, případně ošetřování.¹⁶ Kritériem pro zařazení zvířete mezi druhy vyžadující zvláštní péči je zejména náročnost chovu zvířete. Cílem zákonné úpravy je chránit tyto druhy zvířat před neodborným zacházením.¹⁷ V souvislosti s touto problematikou je nezbytné uvést vyhlášku Ministerstva zemědělství č. 451/2021 Sb., o stanovení druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči, která v § 3 taxativně vymezuje, o jaké druhy zvířat se jedná. Jako příklad můžeme uvést všechny jedovaté druhy plazů, všechny druhy chobotnatců a primátů. Předmětná vyhláška obsahuje též vzor žádosti o povolení chovu druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči.¹⁸ Udělování povolení mají v gesci místně příslušné orgány veterinární správy. Povolení je udělováno na dobu tří let s možností následného prodloužení, přičemž žadatel musí být starší 18 let.¹⁹

1.4 Chovatel

Zevrubnou definici pojmu chovatel nalezneme v § 3 písm. k) zákona na ochranu zvířat proti týrání, jenž praví, že chovatelem je: *„každá právnická nebo fyzická osoba, která drží nebo chová (dále jen "chová") zvíře nebo zvířata, trvale nebo dočasně, přemísťuje zvíře, nebo obchoduje se zvířaty, provozuje jatky, útulky, záchranné stanice, hotely a penziony pro zvířata nebo zoologické zahrady, provádí pokusy na zvířeti nebo zvířatech anebo pořádá jejich veřejná vystoupení.“*²⁰ Jedná se o široce pojatou definici, kdy chovatel může být každý, kdo má zvíře z nějakého důvodu v držení (např. dopravce), ne jen samotný vlastník. Cílem této úpravy je zabezpečit zvířatům poskytnutí řádné péče ze strany všech subjektů, které je mají v držení, a to i dočasném.²¹ Pro účely ochrany zvířat proti týrání tedy není důležité vlastnické právo ke zvířeti, ale *„podstatné je, kdo bezprostředně ovlivňuje jeho životní podmínky a nakládá s ním.“*²² Pojem chovatel obecněji definuje zákon č. 166/1998 Sb. (dále jen „veterinární zákon“),

¹⁶ § 3 písm. g) zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání.

¹⁷ PRCHALOVÁ, J. *Právní ochrana zvířat*. Praha: Linde Praha, a.s., 2009, s. 37.

¹⁸ § 3 vyhlášky č. 451/2021 Sb., o stanovení druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči

¹⁹ MÜLLEROVÁ, H., STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 340.

²⁰ § 3 písm. k) zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání

²¹ PRCHALOVÁ, J. *Právní ochrana zvířat*. Praha: Linde Praha, a.s., 2009, s. 38.

²² MÜLLEROVÁ, H., STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 317.

konkrétně § 3 odst. 1 písm. a), dle něhož je „*chovatelem každý, kdo zvíře nebo zvířata vlastní nebo drží, anebo je pověřen se o ně starat, ať již za úplatu nebo bezúplatně, a to i na přechodnou dobu.*“²³

1.5 Welfare

Tento pojem můžeme volně přeložit jako „pohoda zvířat“ a jak už překlad napovídá, týká se úrovně kvality života zvířat, a to nejen v zájmových chovech. Chovatel by měl zvířeti poskytnout takové prostředí, kde nebude strádat po fyzické, ani psychické stránce. Jedná se o poměrně novodobý termín, jelikož až v roce 1965 tzv. Brambellova komise promítla obsah tohoto pojmu do pěti konkrétních svobod. V roce 1993 přijala britská Rada pro ochranu hospodářských zvířat (Farm Animal Welfare Council) jejich přepracovaný a rozšířený výklad, dle něhož welfare definují tyto svobody:

1. svoboda přístupu k vodě a krmivu v množství, aby bylo zachováno plné zdraví a síla zvířete
2. zajištění komfortního a vhodného prostředí včetně přístřešku
3. prevence onemocnění, bolesti či zranění včetně zajištění včasné odborné péče
4. svoboda projevu přirozených vzorců chování (tj. dostatečný prostor, vhodné vybavení a společnost zvířete téhož druhu)
5. zajištění takových podmínek, jež vylučují mentální strádání zvířete²⁴

Dle Johna Webstera, předního vědce v oblasti welfare, by měla být neméně důležitá i možnost vykonávat volně a osobně kontrolu nad vlastní životní pohodou, čímž by se zvíře vyhnulo nejen utrpení, ale též stavu umrtvující nečinnosti.²⁵

²³ § 3 odst. 1 písm. a) zákona č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon)

²⁴ STEJSKAL, V., LESKOVJAN, M. *Člověk a zvíře – v zajetí či v péči? Aktuální právní a věcné otázky nakládání se zvířaty*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2010, s. 11.

²⁵ WEBSTER, J., *Welfare : životní pohoda zvířat, aneb, Střízlivé kázání o ráji*. Praha: Nadace na ochranu zvířat, 1999, s. 244.

2. Historický vývoj ochrany zvířat

2.1 Období prvotní domestikace a starověku

Zvířata jsou s lidmi spjata od nepaměti, přičemž jejich postavení a vnímání v rámci společnosti se v průběhu let výrazně změnilo. V prvopočátku všeho stál proces domestikace, kdy si člověk začal ochočovat vybrané druhy zvířat žijících ve volné přírodě, ta si postupně navykla na život v zajetí a zdomácněla a stala se nápomocnými člověku při každodenních činnostech. Je doloženo, že proces domestikace započal v oblasti Starověkého Předního Východu a vyvíjel se následně několik staletí. Hlavním motivem tehdy pravděpodobně nebyla užítkovost, jak by se mohlo na první pohled zdát, ale spíše využití kultovním rituálům či vyjádření sociálního statusu.²⁶

Přestože vznik právní ochrany zvířat, jak ji známe dnes, datujeme až do 19. století, její pozůstatky bychom našli již v dobách starověku, a to na výše zmíněném území Starověkého Předního Východu. Jedná se například o Zákony Lipit-Ištarovy z 20. stol. př. n. l., jenž se zabývají problematikou náhrady škody způsobené na domácím zvířeti osobou odlišnou od vlastníka. Oproti tomu Zákony z Ešunny upravují situace, kdy dojde k poranění člověka či zvířete zvířetem. Zajisté nelze v tomto kontextu opomenout Chamurappiho zákoník, který spatřil světlo světa v 18. Stol. př. n. l. v Mezopotámii. Tento zákoník obsahuje zejména úpravu náhrady škody způsobené zvířaty a na zvířatech. Dále zde nalezneme pojem zvíře v souvislosti s úpravou vlastnického práva k pozemkům, jenž slouží ke spásání trávy. Chamurappiho zákoník též dovoľoval užití zvířat jakožto prostředku k potrestání lidských pachatelů. Kupříkladu provinilci, který se řádně nestaral o svůj dobytek, hrozilo usmýkání dobyt看em na poli.²⁷ Zajímavostí může být, že tento zákoník položil základy pro komoru státních veterinárních lékařů, jakožto nezávislé a samostatné profesní organizace, jejíž členové vykonávají svobodné povolání.²⁸

Velmi specifické postavení měla zvířata ve starověkém Egyptě, kde byla považována za ztělesnění bohů, od čehož se odvíjelo i jejich postavení a vnímání

²⁶ MÜLLEROVÁ, H., STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 26.

²⁷ *Ibid.*, s. 96.

²⁸ JEBAVÝ, L. a kol. *Etika chovu zvířat*. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, 2009, s. 6.

společností.²⁹ Je známo, že zvířata byla Egyptany uctívána a dokonce jim zasvěcovali chrámy.³⁰ Zvířata, jakožto náboženský symbol, zde požívala zvláštní právní ochrany. Příkladem může být ochrana koček ve starověkém Egyptě, kdy pachatel, jenž by kočku usmrtil, hrozil trest smrti. „Z římské historické literatury se skutečně zdá, že ochrana koček byla mimořádná, protože odrážely atribut božství. Podle Herodota si Egyptané v případě smrti kočky ze žalu stříhali obočí. Diodorus Sicilský dokonce uvádí, že kdokoliv zabije v Egyptě kočku, je odsouzen k smrti, ať už tento čin vykoná úmyslně či nikoliv.“³¹ Zajímavostí může být, že zvířata považovaná za domácí mazlíčky byla vyobrazována jako součást své rodin. Je historicky doloženo, že i jejich těla byla nezřídka kdy mumifikována a následně uložena do speciálních rakví a hrobek.³²

V antice se nám objevují četné zmínky o zásadách chovu zvířat včetně péče o ně. Avšak zvířeti zde náležel status pouhé věci, což bylo v rámci legislativní úpravy promítnuto zejména v mancipačním právu, které upravovalo jejich koupi a prodej. Dělo se tak na základě uzavření ústní smlouvy před svědky.³³ Významným právním dokumentem byl zákon Lex Aquilia přijatý kolem roku 287 př. n. l, jenž upravoval odpovědnost za delikty proti zvířatům či škody způsobené zvířaty. Pokud byla škoda zapříčiněna zvířetem, římské právo zprvu odkazovala na zásadu lex talionis, kdy se odplata vykonala přímo na těle daného zvířete. Později byl zaveden princip tzv. noxální odpovědnosti, dle něhož nese odpovědnost za jednání zvířete jeho vlastník. Existovaly však i výjimky z tohoto principu, například by bylo zvíře k jednání vyprovokováno.³⁴ V souvislosti s obdobím antiky nelze nezmínit fakt, že dle Aristotelova učení jsou zvířata nižší tvorové, jenž byli stvořeni pro člověka a měli by mu sloužit.³⁵

2.2 Období středověku

V období středověku se vztah mezi člověkem a zvířetem se stal námětem pro tvorbu náboženských pravidel v rámci křesťanství. Bezohledné zacházení se

²⁹ ANDREWS, Carol. *Egyptian Mummies*. Massachusetts: Harvard University Press, 2004, s. 83.

³⁰ SHAW, Ian. *Dějiny starověkého Egypta*. Praha: BB art, 2003, s. 383.

³¹ ČERNÝ, David a kol. *Práva Zvířat: filozoficko – právní perspektiva*, 1. vydání. Praha: Středisko společných činností AV ČR, v.v.i., pro kancelář Akademie věd ČR, 2016, s. 30.

³² IKRAM, Salima. *Divine creatures: animal mummies in ancient Egypt*. Cairo: American Univ in Cairo Press, 2005, s.1.

³³ JEBAVÝ, L. a kol. *Etika chovu zvířat*. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, 2009, s. 6.

³⁴ ČERNÝ, David a kol. *Práva Zvířat: filozoficko – právní perspektiva*, 1. vydání. Praha: Středisko společných činností AV ČR, v.v.i., pro kancelář Akademie věd ČR, 2016, s. 32.

³⁵ PRCHALOVÁ, J. *Právní ochrana zvířat*. Praha: Linde Praha, 2009, s. 21.

zvířaty bylo již ve světle Starého zákona chápáno jako prohřešek proti Bohu, který je stvořil a člověk je tak povinen o ně pečovat a chránit je.³⁶ Názornou ukázkou může být úryvek ze Starého zákona, jenž praví: „*spravedlivý cítí i se svým dobyt看em, kdežto nitro svévolníka je nelítostné.*“³⁷ Obecně lze říci, že se postavení zvířat v rámci práva od dob středověku příliš nelišilo. Zvíře bylo stále vnímáno jako věc a zákony tehdejší doby řešily v souvislosti se zvířaty obdobně především otázky vlastnictví, například kompenzace při škodě způsobené zvířetem či jeho odcizení. Výjimku však měli kupříkladu lovečtí psi, jakožto zvířata mimořádné hodnoty, jimž speciální ochranu přiznával burgundský zákoník zvaný Lex Gundobada.³⁸ Zejména v období vrcholného středověku docházelo ke specifickým soudním procesům se zvířaty, jenž měly podobu církevní a světskou. Světské procesy byly zacíleny především na domácí zvířata, která vážně zranila člověka nebo ho zabila, za což jim hrozily hrdelní tresty. Po procesní stránce se tyto soudy velmi podobaly trestním procesům s lidmi, například zvířeti náleželo právo na obhajobu.³⁹ Poslední věc, kterou je třeba v kontextu středověku zmínit, je postoj předního filozofa Tomáše Akvinského. Dle jeho názoru je jediným možným důvodem proti krutosti na zvířatech fakt, že by toto chování mohlo následně vést ke krutosti na lidech. Uvádí se, že vliv Akvinského učení sahal téměř až do 20. století.⁴⁰

2.3 Období novověku

Přestože jsou počátky novověku, zejména období renesance a osvícenství, považovány za rozkvět lidské vzdělanosti, a to i díky rozvoji právní úpravy lidských práv, u ochrany zvířat tomu tak nebylo. Ba naopak, pro zvířata se jednalo o dobu temna a dochované zdroje uvádějí, že se dokonce měla hůře než za dob středověku. Z pohledu ochrany práv zvířat bylo jedním z největších problémů té doby jich zneužívání jako zdroje lidové zábavy při krutých hrách, na něž si lidé sázeli. Příkladem může být kamenování králíků či hod na kohouta, kdy na nebohé zvíře lidé házeli různé předměty, dokud nezahynulo.⁴¹

³⁶ JEBAVÝ, L. a kol. *Etika chovu zvířat*. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, 2009, s. 7.

³⁷ Starý zákon, Pš 12, 10.

³⁸ ČERNÝ, David a kol. *Práva Zvířat: filozoficko-právní perspektiva*, 1. vydání. Praha: Středisko společných činností AV ČR, v.v.i., pro kancelář Akademie věd ČR, 2016, s. 33-34.

³⁹ *Ibid.*, s. 34-35.

⁴⁰ PRCHALOVÁ, J. *Právní ochrana zvířat*. Praha: Linde Praha, 2009, s. 21

⁴¹ ČERNÝ, David a kol. *Práva Zvířat: filozoficko-právní perspektiva*, 1. vydání. Praha: Středisko společných činností AV ČR, v.v.i., pro kancelář Akademie věd ČR, 2016, s. 36.

Ke změně společenského názoru na ochranu zvířat příliš nepřispěl ani výrok Reného Descarta, jednoho z nejproslulejších osvícenských filozofů. Dle Descartova názoru jsou zvířata jen nemyslicí stroje, které nedokáží mít vlastní pocity, nemají vědomí, a tak nemohou cítit ani bolest. Smutnou pravdou je, že Descartovo učení na dlouho dobu ovlivnilo evropské smýšlení o zvířatech a pravděpodobně tak přispělo k jejich zneužívání v delším časovém měřítku. Ke stejnému závěru, jako Descartes, dospěl například Thomas Hobbes či Gottfried Leibniz. Přičemž poslední jmenovaný filozof ve svém díle *Monadologie* vyslovil názor, že zvířata byla stvořena jen za jediným účelem, a to aby sloužila lidstvu, které jediné disponuje duchem inteligencí a intelektem.⁴² Jedná se o další z řady vědeckých teorií, jež plně odráží tehdejší antropocentrický přístup, dle něhož je člověk považován za vrchol stvoření a vládce nad všemi ostatními tvory.⁴³

Za první předpis týkající se primárně problematiky ochrany zvířat proti týrání můžeme označit massachusettský zákon *Body of Liberties* z roku 1641. Jednalo se o na svou dobu přelomový zákon, od jehož vydání podnítilo diskusi o zákonech zacílených na ochranu zvířat proti krutému zacházení, tzv. *animal - cruelty laws*.⁴⁴

Zásadní roli v ochraně zvířat hrálo 18. a 19. století spojené se vzestupem humanismu, kdy se vzdělanější vrstvy anglického obyvatelstva začaly více zajímat o úroveň životních podmínek zvířat a Velká Británie se tak postupně stala kolébkou *welfare* zvířat.⁴⁵ Koncem 18. století vznikl etický a filozofický směr zvaný utilitarismus, jehož zakladatelem byl Jeremy Bentham. V rámci svého vědeckého bádání se došel k závěru, že lidé sice mají právo jíst zvířata a provádět na nich experimenty, ale současně by měli morálně zohledňovat i zájmy zvířat a měli by zajistit, aby zvířata zbytečně netrpěla. Nejvýstižněji Benthamovo učení vystihuje jeho výrok, kdy o zvířatech říká, že otázkou není, zda dokáží myslet, ani zda dokáží mluvit, ale zda jsou schopna trpět.⁴⁶ Prvním významným zákonem tehdejší doby, který nebyl zaměřen na ochranu zvíře jen jako věci z pohledu vlastnického práva, byl tzv. *Martinův zákon*. Pojmenován byl podle svého

⁴² MÜLLEROVÁ, H., STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 37-38.

⁴³ *Ibid.*, s. 132.

⁴⁴ ČERNÝ, David a kol. *Práva Zvířat: filozoficko-právní perspektiva*, 1. vydání. Praha: Středisko společných činností AV ČR, v.v.i., pro kancelář Akademie věd ČR, 2016, s. 38.

⁴⁵ MÜLLEROVÁ, H., STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 121-122.

⁴⁶ *Ibid.*, s. 40.

předkladatele Richarda Martina, jenž stál u zrodu welfare ve Velké Británii. Jednalo se o politika, který svoji profesní kariéru zasvětil prosazováním zákonů na zlepšení životních podmínek zvířat. Martinův zákon z roku 1822 označil za přestupek bití či zneužívání koní, skotu a ovcí, za což pachatelé hrozila pokuta nebo až dvouměsíční vězení.⁴⁷ Téhož roku byla založena Společnost pro prevenci krutého zacházení se zvířaty, později známá jako Královská společnost pro prevenci týrání zvířat (oficiální zkratka RSPCA). Cílem této instituce bylo dostat do širokého povědomí potřebnost ochrany zvířat, přičemž její členové též fungovali jako jakýsi inspektoři, kteří dohlíželi na dodržování legislativy týkající se welfare. Důležitým poznatkem je, že toto společenství si své vůdčí postavení v oblasti welfare udrželo dodnes. V roce 1849 došlo v Británii ke schválení zákona o prevenci týrání zvířat, přičemž se už vztahoval na všechna zvířata a odpovědnost se dle něho vztahovala nejen na chovatele, ale i na jakoukoliv osobu, jež zvíře týrala.

Značný průlom ve vnímání zvířat, jakožto živých a vnímajících bytostí, přinesla Darwinova evoluční teorie, kdy došlo k odhlédnutí od antropocentrismu, dle něhož vládli lidé ostatním živočišným druhům.⁴⁸ Darwin nespatořoval značný rozdíl mezi člověkem a zvířetem v jejich vyšších mentálních schopnostech. Zvířata stejně jako člověk mají širokou škálu pocitů a mohou tak vnímat například bolest či strádání. Člověk se od zvířete liší jen smyslem pro morálku. U Darwina můžeme s jistotou říci, že „*jeho vědecké závěry byly určitě jedním z impulsů pro vznik zcela nového ideálu nakládání člověka se zvířaty a pro vytváření první ochranné legislativy.*“⁴⁹

Co se týče území České republiky, první právní předpis na ochranu zvířat zde byl přijat v roce 1855. Jednalo se o nařízení č. 31/1855 říšského zákoníku, podepsané Alexandrem von Bachem. Nařízení se vztahovalo na každého, kdo veřejně způsobem vyvolávajícím pohoršení týrá zvířata. Orgány dohledu byly ustanoveny politické, policejní a zemské úřady. Trestem pak mohla být pořádková pokuta či zadržení až na dobu 14 dní.⁵⁰

⁴⁷ Ibid., s. 125.

⁴⁸ ČERNÝ, David a kol. *Práva Zvířat: filozoficko-právní perspektiva*, 1. vydání. Praha: Středisko společných činností AV ČR, v.v.i., pro kancelář Akademie věd ČR, 2016, s. 39.

⁴⁹ MÜLLEROVÁ, H., STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 41-42

⁵⁰ Ibid., s. 284-285.

Pokud se ohlédneme směrem blíže k současnosti, nelze v kontextu ochrany zvířat opomenout éru nacismu. Vzhledem k pošlapávání lidských práv během tohoto nechvalně proslulého období je až pozoruhodné, že právě nacisté velmi dbali na ochranu zvířat před týráním a špatným zacházením. Nacistické zákony byly v této oblasti velmi propracované a dosahovaly vysoké úrovně, a to nejen po právní stránce. V roce 1933 byl v nacistickém Německu vyhlášen říšský zákon o ochraně zvířat (tzv. Reichstierschutzgesetzes), jenž se vztahoval na všechny obratlovce i bezobratlé. Pachatelé hrozil přísný postih, a to až vězení na 2,5 roku.⁵¹ Za týráním zákon označoval bezdůvodné působení bolesti a za kruté zacházení pak jednání, které způsobovalo trýznivý stav mysli. K pokusům na zvířatech smělo docházet výjimečně a na základě povolení Ministerstva vnitra. V roce 1938 byla následně vydána novela, jež ještě zpřísnila podmínky pro zacházení se zvířaty.⁵²

Pokud se ohlédneme v historii dále na území České republiky, konkrétně do dob komunismu, s politováním zjistíme, že legislativa v oblasti welfare byla značně opomíjena. Týráním zvířat za komunismu nebylo na našem území trestným činem, stalo se jím až roku 1991, kdy došlo k novelizaci trestního zákoníku z roku 1961. Dle tehdejší platné právní úpravy bylo týráním zvířat pouze přestupkem postihnutelným v minimální míře dle trestního zákona správního č. 88/1950 Sb.⁵³

3. Mezinárodní právní úprava ochrany zvířat

Nejvýznamnějším pramenem mezinárodního práva v oblasti ochrany a nakládání se zvířaty v lidské péči jsou mezinárodní regionální smlouvy, které se vyznačují svou bezprostřední závazností pro členské státy. Stěžejní roli zde měla Rada Evropy, jež postupně v průběhu posledních více než čtyřiceti let přijala svého druhu jedinečný systém dohod na ochranu zvířat. I přestože se tyto dohody výrazně promítly do unijního práva, zejména pak do sekundárních legislativních norem, zůstává jejich společným rysem velmi nízká kontrolovatelnost a

⁵¹ Ibid., s. 42-43.

⁵² ČERNÝ, David a kol. *Práva Zvířat: filozoficko-právní perspektiva*, 1. vydání. Praha: Středisko společných činností AV ČR, v.v.i., pro kancelář Akademie věd ČR, 2016, s. 41.

⁵³ Ibid., s. 46.

vynutitelnost.⁵⁴ Pravý význam těchto dohod spočívá v jejich materiálním obsahu, jakožto výchozího základu pro implementaci jimi vyslovených pravidel do práva EU.

3.1 Evropská dohoda o ochraně zvířat v zájmovém chovu

K přijetí této dohody došlo ve Štrasburku dne 13. 9. 1987, přičemž vstoupila v platnost dne 1. 5. 1992, pro Českou republiku se tak stalo až dne 24. 3. 1999. Nutno podotknout, že v rámci Evropy se jedná o jediný právní předpis mezinárodního formátu, který upravuje a sjednocuje podmínky ochrany a péče o zájmová zvířata. Ostatní právní předpisy EU se na uvedené druhy vztahují jen v případě, že se jedná o komerční účely.⁵⁵

Dle článku 1 odst. 1 této dohody se „*zvířetem v zájmových chovech rozumí každé zvíře držené či určené k držení člověkem, zejména v jeho domácnosti, pro jeho potěšení a jako společník.*“⁵⁶ Jak je již patrné z preambule, je zde kladen důraz na morální povinnost respektovat všechny živé tvory a na naprostou závislost zvířete na svém chovateli, s čímž úzce souvisí problematika welfare, již se dohoda podrobněji ve svých člancích zabývá.⁵⁷ Nalezneme zde například úpravu zásad držení zvířat v zájmových chovech, podmínky výcviku, obchodování s takovýmito zvířaty včetně věkového limitu pro získání zvířete. V článku 10 odst. 1 dohody pak nalezneme demonstrativní výčet zakázaných chirurgických zákroků, jež bývaly v minulosti často prováděny zejména k zatraktivnění vzhledu daného zvířete, například kupírování ocasu či uší.⁵⁸ Článek 11 je poté zaměřen na způsoby usmrcení zvířat, kdy odstavec 1 stanovuje pravomoc tento úkon provést až na výjimky pouze veterinárními lékaři či jiné kompetentní osobě. Odstavec 2 následně obsahuje výčet zakázaných metod usmrcování, například utopení či utracení proudem, jestliže mu nepředchází

⁵⁴ MÜLLEROVÁ, H., STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 153 – 156.

⁵⁵ MÜLLEROVÁ, H., STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 159.

⁵⁶ Článek 1 odst. 1 Evropské dohody o ochraně zvířat v zájmových chovech

⁵⁷ Preambule Evropské dohody o ochraně zvířat v zájmových chovech

⁵⁸ Článek 10 odst. 1 Evropské dohody o ochraně zvířat v zájmových chovech

okamžitá ztráta vědomí.⁵⁹ Smluvní strany se též zavazují k podpoře vzdělávacích programů, pořádaných za účelem seznámení veřejnosti s obsahem této dohody.⁶⁰

3.2 Evropská dohoda o ochraně zvířat při mezinárodní přepravě

Jedná se o nejstarší dohodu v rámci systému dohod Rady Evropy, k jejímuž přijetí došlo v Paříži dne 13. 12. 1968, přičemž platnou se stala dne 20. 2. 1971. Dne 10. 5. 1979 došlo ve Štrasburku k přijetí jejího dodatku, který se stal platným dne 7. 11. 1989. Pro Českou republiku vešla tato dohoda v platnost až o několik let později, a to v roce 1999. Posléze došlo v Kišiněvě roku 2003 k revizi původního textu dohody.⁶¹ V článku 1 odst. 1 nalezneme definici mezinárodní přepravy, jíž se „rozumí jakýkoli přesun z jedné země do druhé, s výjimkou cest kratších než 50 km a přesunů mezi jednotlivými členskými státy Evropského společenství.“⁶²

Co se týče působnosti dohody, dle článku 2 odst. 1 se vztahuje na všechny obratlovce.⁶³ Jak už je patrné ze samotného názvu, dohoda se zabývá podmínkami mezinárodního transportu zvířat, přičemž v čl. 4 nalezneme stěžejní zásady, při jejichž dodržení lze přepravu daného jedince uskutečnit. Patří mezi ně povinnost přepravovat zvířata takovým způsobem, aby byla zajištěna jejich pohoda, včetně zdraví. Zvířata dále musí být přepravena neprodleně do místa určení, přičemž musí být na kontrolních stanovištích zásilkám se zvířaty dána přednost. Zvířata mohou být uvázána pouze v případě, že je to nezbytné z hlediska jejich životní pohody či v rámci opatření ochrany před nákazami. Každá ze smluvních stran je povinna přijmout nezbytná opatření vylučující nebo snižující utrpení zvířat na minimum v případech, kdy stávky nebo jiné nepředvídatelné okolnosti na jejím území brání přísné aplikaci ustanovení této dohody.⁶⁴

Z mého pohledu je velmi důležitý i článek 9 vymezující, která zvířata jsou způsobilá k přepravě a která nikoliv. Upraveno je zde i použití sedativ při

⁵⁹ Ibid., článek 11.

⁶⁰ Ibid., článek 14.

⁶¹ MÜLLEROVÁ, H., STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 156.

⁶² Článek 1 odst. 1 Evropské dohody o ochraně zvířat při mezinárodní přepravě

⁶³ Ibid., článek 2 odst. 1.

⁶⁴ Ibid., článek 4.

přepravě, k němuž by mělo dojít jen tehdy, je-li to bezpodmínečně nutné pro zajištění pohody zvířat, a výhradně po posouzení veterinárním lékařem.⁶⁵

Ve zvláštních ustanoveních dohody pak nalezneme speciální ustanovení pro přepravu jednotlivými dopravními prostředky.

3.3 Úmluva CITES

V celém znění Úmluva o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, byla přijata dne 3. 3. 1973 ve Washingtonu na konferenci 80 zemí, jakožto jeden z prvních moderních mezinárodních nástrojů na ochranu biodiverzity v globálním měřítku. V platnost Úmluva vstoupila dne 1. 7. 1975 za ratifikace prvních 10 států. V současnosti má již 175 signatářů, z toho všech 27 členských států EU, přičemž tehdejší Československo se jako jedna z posledních evropských zemí připojila k Úmluvě až dne 28. 5. 1992.⁶⁶ Hlavní důvody, které vedly k jejímu přijetí, jsou patrné zejména z preambule samotné Úmluvy. Volně žijící živočichové tvoří nenahraditelnou součást přírodních systémů a musí tak být chráněni jak pro současnou generaci, tak i pro generace budoucí. Tito živočichové mají stále rostoucí hodnotu z více hledisek, a to nejen z estetického, ale rovněž z vědeckého, kulturního, rekreačního i ekonomického. Pro efektivní záchranu některých druhů ohrožených jejich nadměrným obchodováním na mezinárodním trhu je zapotřebí mezinárodní spolupráce.⁶⁷

I přestože má Úmluva CITES ve svém názvu „volně žijící živočichy“, vztahuje se rovněž na živočichy narozené či odchované v zajetí člověkem.⁶⁸ Dle článku I odst. b) úmluvy lze za exemplář považovat „*jakékoli živočicha, ať živého*

⁶⁵ Ibid., článek 9.

⁶⁶ KUČERA, J. a kol. *Úmluva o mezinárodním obchodu ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin. Základní informace se zaměřením na Českou republiku a Evropskou unii* [online]. Ministerstvo životního prostředí, 2010, s. 4 [cit. 12. 2. 2022]. Dostupné z: [https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/cites_publikace/\\$FILE/OMOB-Publikace_CITES-20101109.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/cites_publikace/$FILE/OMOB-Publikace_CITES-20101109.pdf)

⁶⁷ Preambule Úmluvy o mezinárodním obchodu ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin

⁶⁸ KUČERA, J. a kol. *Úmluva o mezinárodním obchodu ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin. Základní informace se zaměřením na Českou republiku a Evropskou unii* [online]. Ministerstvo životního prostředí, 2010, s. 19 [cit. 12. 2. 2022]. Dostupné z: [https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/cites_publikace/\\$FILE/OMOB-Publikace_CITES-20101109.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/cites_publikace/$FILE/OMOB-Publikace_CITES-20101109.pdf)

nebo mrtvého“ a u druhů zařazených v přílohách I, II, a III též jejich snadno rozpoznatelnou část či výrobek z nich. Pojmem obchod se dle úmluvy rozumí jakýkoliv vývoz, dovoz či reexport chráněných exemplářů.⁶⁹ Jak již bylo naznačeno výše, nedílnou součástí Úmluvy CITES jsou přílohy I, II a III, do nichž jsou podle stupně ohrožení své existence rozděleny určené druhy zvířat, jichž je více než 5 000.⁷⁰

Úmluva ukládá státům povinnost přijmout v rámci národní legislativy opatření obsahující principy CITES včetně stanovení sankcí za jejich případné nedodržování, a to jak fyzickými, tak i právníckými osobami.⁷¹ Článek VIII úmluvy stanovuje požadavek na opatření zahrnující pokutování nelegálního obchodu s chráněnými exempláři či jejich neoprávněné držby současně s možností jejich konfiskace nebo navrácení do státu, který je vyvezl.⁷²

Úmluva CITES je jednotlivými stranami realizována prostřednictvím k tomu zmocněných výkonných, vědeckých a kontrolních orgánů.⁷³ Dle článku IX mají členské státy povinnost ustanovit pro účely úmluvy alespoň jeden výkonný a jeden vědecký orgán.⁷⁴ Úkolem výkonného orgánu je zajistit potřebnou administrativu. Vědecký orgán zabezpečuje odborné posouzení žádosti o vývoz či dovoz exemplářů a monitoruje vliv mezinárodního obchodu na přežití dané populace v přírodě.⁷⁵ V České republice zastává roli výkonného orgánu CITES s vrcholnou působností Ministerstvo životního prostředí. Dalším výkonným orgánem jsou krajské úřady, které se v rámci své regionální působnosti věnují vnitrostátnímu a vnitrounímu obchodu a registraci exemplářů CITES. Funkci vědeckého národního orgánu zastává Agentura ochrany přírody a krajiny ČR. Do

⁶⁹ Článek I odst. b), c) Úmluvy o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin

⁷⁰ KUČERA, J. a kol. *Úmluva o mezinárodním obchodu ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin. Základní informace se zaměřením na Českou republiku a Evropskou unii* [online]. Ministerstvo životního prostředí, 2010, s. 6 [cit. 12. 2. 2022]. Dostupné z: [https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/cites_publikace/\\$FILE/OMOB-Publikace_CITES-20101109.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/cites_publikace/$FILE/OMOB-Publikace_CITES-20101109.pdf)

⁷¹ *Ibid.*, s. 7.

⁷² Článek VIII Úmluvy o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin

⁷³ MÜLLEROVÁ, H., STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 162.

⁷⁴ Článek IX Úmluvy o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin

⁷⁵ KUČERA, J. a kol. *Úmluva o mezinárodním obchodu ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin. Základní informace se zaměřením na Českou republiku a Evropskou unii* [online]. Ministerstvo životního prostředí, 2010, s. 7 [cit. 12. 2. 2022]. Dostupné z: [https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/cites_publikace/\\$FILE/OMOB-Publikace_CITES-20101109.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/cites_publikace/$FILE/OMOB-Publikace_CITES-20101109.pdf)

soustavy kontrolních orgánů CITES spadá Česká inspekce životního prostředí ve spolupráci se Státní veterinární správou, Celní správou ČR a Policií ČR.⁷⁶

Stěžejním prostředkem kontroly mezinárodního obchodu jsou tzv. CITES permity, Jedná se o povolení, jež jsou vydávána výkonnými orgány jednotlivých stran úmluvy a současně dochází k jejich ověřování kontrolními orgány těch zemí CITES, které daný obchod uskutečňují. K udělení povolení může dojít pouze v případě, kdy vědecký orgán potvrdí, že odběrem konkrétního živočicha z přírody nedošlo k ohrožení druhu na přežití. Jedná se o potvrzení skutečnosti, že vývoz či dovoz exempláře chráněného živočicha je v souladu s Úmluvou CITES jak z hlediska ochrany přírody, tak i ochrany zvířat proti týrání. Osoba přepravující zásilku je povinna dbát na welfare daného zvířete během přepravy, zastávek apod.⁷⁷ Efektivní dohled nad naplňováním cílů Úmluvy CITES pak v České republice umožňuje tzv. Informační systém Registr CITES spravovaný Ministerstvem životního prostředí, jenž slouží například k evidenci vydaných povolení či zadržených a zabavených exemplářů ohrožených druhů.⁷⁸

Za zmínku ještě zajisté stojí fakt, že smluvní strany mají povinnost shromažďovat a zpracovávat údaje o povolených a uskutečněných vývozech a dovozech exemplářů CITES, jejichž souhrn každý rok předkládají Sekretariátu CITES. Data z těchto národních výročních výstupů se následně shromažďují ve Světovém monitorovacím středisku ochrany přírody v Cambridge.⁷⁹

4. Právní předpisy EU na ochranu zvířat

4.1 Primární prameny

Co se týče historického vývoje ochrany zvířat v rámci primárního práva EU, jedním z prvních pokroků bylo přijetí Deklarace o ochraně zvířat a péči o ně jakožto přílohy Maastrichtské smlouvy. Její text nabádal Evropský parlament,

⁷⁶ Ibid., s. 17.

⁷⁷ MÜLLEROVÁ, H., STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 162.

⁷⁸ KUČERA, J. a kol. *Úmluva o mezinárodním obchodu ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin. Základní informace se zaměřením na Českou republiku a Evropskou unii* [online]. Ministerstvo životního prostředí, 2010, s. 17 [cit. 12. 2. 2022]. Dostupné z: [https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/cites_publikace/\\$FILE/OMOB-Publikace_CITES-20101109.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/cites_publikace/$FILE/OMOB-Publikace_CITES-20101109.pdf)

⁷⁹ Ibid., s. 7.

Radu, Komisi i členské státy EU, aby v rámci komunitární legislativy upravující společnou zemědělskou politiku, dopravu, vnitřní trh a výzkum zohledňovaly welfare zvířat. Díky nulovým přímým právním účinkům, ale bohužel nedošlo ke zhmotnění myšlenek zmíněných v deklaraci. Významnější roli na poli ochrany zvířat měl Protokol o ochraně a dobrých životních podmínkách zvířat, jenž byl přílohou Amsterodamské smlouvy z roku 1997.⁸⁰ V protokolu se výslovně píše, že „*při stanovování a provádění politik Společenství v zemědělství, v dopravě, v oblasti vnitřního trhu a ve výzkumu berou Společenství a členské státy plně v úvahu požadavky na dobré životní podmínky zvířat; přitom zohlední právní nebo správní předpisy a zvyklosti členských států spojené zejména s náboženskými obřady, kulturními tradicemi a regionálním dědictvím*“.⁸¹ Jednalo se o významný posun ve vnímání zvířat v rámci EU, neboť před přijetím tohoto protokolu měla zvířata dle komunitárního práva právní statut zboží či produktů zemědělství.⁸²

Prvním významným judikátem unijního práva v oblasti welfare byl rozsudek Soudního dvora ze dne 12. 6. 2001 v případě Jippes (C-18 9/01). Navrhovatelé zde napadli zákaz očkování proti slintavce a kulhavce s tvrzením, že jde o porušení obecné zásady unijního práva, kdy je vyžadováno přijetí veškerých možných opatření zajišťující welfare, přičemž zvířata tak nejsou vystavena zbytečné bolesti a utrpení. Nicméně tehdejší rozhodnutí Soudního dvora bylo opravdovým zklamáním, které oslabilo jak postavení Protokolu o ochraně a dobrých životních podmínkách zvířat, tak celkově vnímání důležitosti welfare v unijní legislativě. Soudní dvůr se tehdy vyslovil, že welfare netvoří součást obecných principů ustanovených zakladatelskou smlouvou a automaticky též není ani součástí ustanovení článku 33 o společné zemědělské politice.⁸³

Nejvýznamnější změnu pro ochranu zvířat v rámci primárního práva EU přinesla ratifikace Lisabonské smlouvy v roce 2009.⁸⁴ Lisabonská smlouva ve svém textu stanoví, že právní základ EU tvoří pozměněná Smlouva o EU, jejíž název zůstává nezměněn a novelizovaná Smlouva o Evropském společenství,

⁸⁰ MÜLLEROVÁ, H., STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 164.

⁸¹ Protokol č. 33 o ochraně dobrých životních podmínek zvířat Smlouvy o založení Evropského Společenství (Konsolidované znění)

⁸² MÜLLEROVÁ, H., STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 165.

⁸³ Rozsudek Soudního dvora ze dne 12 června 2001. Jippes v. Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. Věc: C-18 9/01

⁸⁴ MÜLLEROVÁ, H., STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 167.

kteřá je přejmenována na Smlouvu o fungování Evropské unie.⁸⁵ Právě zmíněná Smlouva o fungování Evropské unie je v unijní problematice ochrany zvířat stěžejním pramenem. Dle nového znění článku 3 odst. 3 unie usiluje o udržitelný rozvoj Evropy, založený mimo jiné i na vysokém stupni ochrany a zlepšování kvality životního prostředí, čímž je nepochybně myšlena i ochrana zvířat. Zařazením tohoto bodu mezi úvodní ustanovení smlouvy potvrzuje EU důležitost ochrany životního prostředí.⁸⁶ Neméně významný je článek 13, jenž uznává zvířata jako vnímající bytosti a stanovuje tak požadavek na zajištění jejich dobrých životních podmínek při provádění společné politiky členskými státy EU v oblastech zemědělství, rybolovu, dopravy, vnitřního trhu, výzkumu a technologického rozvoje a vesmíru.⁸⁷ Tento článek je důležitý zejména z toho důvodu, že ztělesňuje integrační princip, dle něhož musí být problematika welfare zvířat zohledněna i při tvorbě zákonů v České republice, jakožto člena EU. Jako nevýhoda v praktickém využití se však jeví skutečnost, že se toto pravidlo vztahuje jen na politiky taxativně vymezené v článku 13. I přes výše zmíněnou legislativní úpravu v primárním právu EU nenalezneme výslovnou definici pojmu „zvíře“. Z pohledu sekundárních pramenů, o nichž bude pojednáno níže, se zvířetem myslí obvykle obratlovci, není však výslovně vyloučena ochrana i živočichů tzv. nižších, kteří jsou schopni rovněž vnímat bolest⁸⁸

4.2 Sekundární prameny

Sekundárních pramenů zaměřených na ochranu zvířat nalezneme celou řadu. V rámci této podkapitoly se budu zabývat těmi, které se vztahují přímo na ochranu zvířat v zájmových chovech.

V první řadě se jedná o nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 576/2013 o neobchodních přesunech zvířat v zájmovém chovu a o zrušení Nařízení (ES) č. 998/2003 ze dne 12. 6. 2013, které stanovuje veterinární podmínky pro neobchodní přesuny zvířat v zájmových chovech z jednoho členského státu do jiného nebo z určitého území či třetích zemí do členských států EU, stejně jako kontroly těchto přesunů. Nařízení si dává za hlavní cíl zajištění

⁸⁵ FRANCOVÁ, J. Lisabonská smlouva. Konsolidované znění smlouvy o Evropské unii a smlouvy o fungování Evropské unie. II přepracované a doplněné vydání. Odbor informování o evropských záležitostech Úřad vlády české republiky. Praha 2009, s. 7.

⁸⁶ MÜLLEROVÁ, H., STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 167.

⁸⁷ Článek 13 Smlouvy o fungování Evropské unie

⁸⁸ MÜLLEROVÁ, H., STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 168-169.

bezpečných neobchodních přesunů zvířat s ohledem na rizika pro zdraví veřejnosti i zvířat samotných.⁸⁹ Součástí tohoto nařízení je též příloha obsahující rozdělení zvířat, typicky chovaných v zájmových chovech, do dvou částí zejména dle vnímavosti na přenos vztekliny. V první skupině, konkrétně části A přílohy, nalezneme psy, kočky a fretky, kteří jsou ke vzteklině nejvnímavější, a proto pro jejich přepravu platí přísnější podmínky včetně povinného očkování proti vzteklině. V části B přílohy pak nalezneme některé druhy bezobratlých, okrasných vodních živočichů, ptáků a savců, dále plazy a obojživelníky.⁹⁰ Neobchodním přesunem se pro účely tohoto nařízení rozumí „přesun, jehož cílem není prodej ani převod vlastnictví zvířete v zájmovém chovu“.⁹¹

Za zvíře v zájmovém chovu je dle nařízení považováno „zvíře některého z druhů uvedených v příloze I, které po celou dobu neobchodního přesunu provází svého majitele nebo oprávněnou osobu a ten za ně během tohoto přesunu zůstává odpovědný.“ Majitelem zvířete je ta osoba, jež je uvedena v identifikačním dokladu zvířete, který slouží k jednoznačné identifikaci daného zvířete a kontrole souladu jeho nakažového statusu s podmínkami stanovenými v nařízení. Majitel zvířete v zájmovém chovu též může k provedení neobchodního přesunu písemně zmocnit tzv. „oprávněnou osobu“.⁹² Nařízení určuje i maximální počet zvířat, které je možné přepravovat v rámci jednoho neobchodního přesunu, a to nejvýše pět zvířat uvedených v části A přílohy I. Výjimku z tohoto počtu pak představuje účast na soutěžích, výstavách či sportovních akcí a přípravy na ně.⁹³ Jednou z podmínek transportu je i nezaměnitelné označení přepravovaného zvířete, pro zvířata z části A přílohy I je jím například aplikace transpondéru neboli čipu či zřetelně čitelné tetování provedené před 3. 7. 2011.⁹⁴ Nařízení rovněž stanovuje požadavky na formát a obsah identifikačního dokladu nutného k uskutečnění přesunu, k jehož vystavení je oprávněn schválený veterinární lékař.⁹⁵ Pokud bude při kontrole zjištěno, že zvíře v zájmovém chovu nespĺňuje stanovené požadavky, může příslušný orgán po předchozí konzultaci s úředním veterinárním lékařem

⁸⁹ Úřední věstník Evropské unie. C 229, 31.7.2012, s. 119.

⁹⁰ Příloha I Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 576/2013 o neobchodních přesunech zvířat v zájmovém chovu a o zrušení nařízení (ES) č. 998/2003

⁹¹ Článek 3 odst. písm. a) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 576/2013 o neobchodních přesunech zvířat v zájmovém chovu a o zrušení nařízení (ES) č. 998/2003

⁹² Ibid., článek 3.

⁹³ Ibid., článek 5 odst. 1., 2 písm. a).

⁹⁴ Ibid., článek 17 odst. 1.

⁹⁵ Kapitola V Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 576/2013 o neobchodních přesunech zvířat v zájmovém chovu a o zrušení nařízení (ES) č. 998/2003

rozhodnout, že dané zvíře odešle zpět do země, z níž bylo odesláno, nebo zvíře izoluje pod úřední kontrolou po dobu nezbytnou pro dosažení souladu se stanovenými podmínkami. V krajním případě, kdy by nebylo navrácení zvířete možné a izolace není prakticky proveditelná, může nařídit utracení zvířete v souladu s příslušnými vnitrostátními pravidly týkajícími se ochrany zvířat v zájmovém chovu při usmrcování. Tato opatření se provádějí na náklady majitele bez nároku na následné finanční odškodnění.⁹⁶

Dalším významným sekundárním pramenem je nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1523/2007 ze dne 11. 12. 2007, kterým se zakazuje uvádět na trh, dovážet do Společenství a vyvážet z něj kočičí a psí kůže a výrobky obsahující tyto kůže. Před přijetím tohoto nařízení existovaly důkazy o obchodu s výrobky z psí či kočičí kůže a o nehumánním zabíjení těchto zvířat, čímž byli občané EU silně znepokojeni, jelikož považovali psy a kočky za zvířata chované především v zájmových chovech. Výjimku v zákazu tvoří pouze výrobky určené ke vzdělávacím a taxidermickým účelům.⁹⁷

Co se týče ochrany živočichů ex situ, tedy nakládání se zvířaty v lidské péči za účelem zachování biodiverzity, unijní legislativní úpravu v rámci sekundárních pramenů nalezneme především ve směrniciích a nařízeních. Nutno však podotknout, že jsou zaměřeny především na již zmíněné zachování biodiverzity, nikoliv na welfare zvířat jakožto jedinců majících emoce a vnímajících bolest.⁹⁸

Do výše zmíněné kategorie spadá směrnice Rady č. 1999/22/ES ze dne 29. 3. 1999 o chovu volně žijících živočichů v zoologických zahradách. Cílem této směrnice je ochrana nejen volně žijících živočichů, ale i domácích zvířat prostřednictvím přijetí opatření pro udělování licencí zoologickým zahradám včetně dohledu nad nimi v jednotlivých členských státech.⁹⁹ Dle této směrnice *„se zoologickou zahradou rozumí trvalé zařízení, kde mohou být živočichové volně žijících druhů vystaveni veřejnosti sedm nebo více dní v roce, s výjimkou cirkusů, obchodů s oblíbenými zvířaty a zařízení, která členské státy vyjmou z*

⁹⁶ Článek 35 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 576/2013 o neobchodních přesunech zvířat v zájmovém chovu a o zrušení nařízení (ES) č. 998/2003

⁹⁷ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1523/2007 kterým se zakazuje uvádět na trh, dovážet do Společenství a vyvážet z něj kočičí a psí kůže a výrobky obsahující tyto kůže.

⁹⁸ MÜLLEROVÁ, H., STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 178.

⁹⁹ *Ibid.*, s. 180.

*působnosti této směrnice, pokud nevystavují větší počet živočichů nebo druhů a výjimka neohrozí cíle této směrnice“.*¹⁰⁰ Zoologické zahrady mají povinnost zvířata nejen chovat a vystavovat pro veřejnost, ale i účastnit se výzkumů, které ve výsledku posílí ochranu jednotlivých druhů. Dále směrnice ukládá zoologickým zahradám povinnost zvyšovat povědomí veřejnosti o ochraně biologické rozmanitosti. Samozřejmostí je požadavek na vysoký standard chovu a ustájení živočichů včetně zajištění vhodných životních podmínek.¹⁰¹ Směrnice pamatuje i na situaci, kdy by muselo výjimečně dojít k uzavření dané zoologické zahrady. Příslušný orgán v takové situaci zajistí, aby se s příslušnými živočichy zacházelo a aby byli odstraňováni podle podmínek, které členský stát považuje za vhodné a v souladu s touto směrnicí.¹⁰²

Z hlediska obchodu s ohroženými druhy živočichů dle Úmluvy CITES je hlavní unijní právní normou v rámci sekundárních pramenů nařízení Rady č. 338/97/ES ze dne 9. 12. 1996 o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích regulováním obchodu s nimi. Účelem tohoto nařízení je podrobná úprava pravidel stanovených Úmluvou CITES pro povolování vývozu a dovozu exemplářů ohrožených druhů volně žijících živočichů do třetích zemí včetně regulace jejich držby a obchodu s nimi uvnitř EU.¹⁰³ Exemplářem se pro účely tohoto nařízení rozumí jakýkoli živočišný jedinec, ať živý nebo neživý, patřící k některému z druhů zařazených do příloh A až D tvořících nedílnou součást nařízení, jakákoli jeho část či zboží z něho vyrobené.¹⁰⁴ Za prodej je považováno i pronajmutí, směna či výměna jedince.¹⁰⁵ Co se týče podmínek pro dovoz a vývoz exemplářů spadajících do příloh A až C, je nezbytné při celní kontrole předložit povolení vydané příslušným výkonným orgánem daného členského státu. U exemplářů vymezených v příloze D se jejich dovoz monitoruje prostřednictvím oznámení o dovozu, u jejich vývozu již nutnost dokladu určena nařízením není.¹⁰⁶ Nařízení upravuje též požadavky na zajištění dobrých životních podmínek živých

¹⁰⁰ Článek 2 Směrnice Rady č. 1999/22/ES ze dne 29. 3. 1999 o chovu volně žijících živočichů v zoologických zahradách

¹⁰¹ Článek 4 Směrnice Rady č. 1999/22/ES ze dne 29. 3. 1999 o chovu volně žijících živočichů v zoologických zahradách

¹⁰² Článek 6 Směrnice Rady č. 1999/22/ES ze dne 29. 3. 1999 o chovu volně žijících živočichů v zoologických zahradách

¹⁰³ MÜLLEROVÁ, H., STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 180.

¹⁰⁴ Článek 2 písm. t) Nařízení Rady č. 338/97/ES o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích regulováním obchodu s nimi.

¹⁰⁵ *Ibid.*, článek 2 písm. p).

¹⁰⁶ *Ibid.*, článek 4 až 5.

exemplářů během přepravy a v místě určení zásilky.¹⁰⁷ Povinností každého členského státu je ustanovit výkonný orgán, který bude mít hlavní odpovědnost za provádění tohoto nařízení včetně zajištění styku s Komisí EU. Kromě výkonného orgánu jsou členské státy povinny založit minimálně jeden kvalifikovaný vědecký orgán.¹⁰⁸ Nařízení ve svém závěru ukládá členským státům povinnost přijmout vhodná opatření, která zajistí uložení sankcí za porušení případů vymezených v článku 16 odst. 1 tohoto nařízení. Namátkou můžeme vybrat například „*padělání nebo pozměňování jakéhokoli povolení či potvrzení vydaného v souladu s tímto nařízením*“ či „*přeprava živých exemplářů, které nejsou řádně připraveny způsobem, aby se minimalizovalo nebezpečí zranění, poškození zdraví nebo krutého zacházení*“.¹⁰⁹

Hlavním prováděcím předpisem výše uvedenému právnímu předpisu je Nařízení Komise č. 865/2006/ES o prováděcích pravidlech k nařízení Rady (ES) č. 338/97 o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s těmito druhy ze dne 4. 5. 2006. Jeho účelem je stanovení podrobných pravidel týkajících se podmínek a kritérií pro nakládání s ohroženými živočišnými exempláři a jednotné provádění nařízení Rady (ES) č. 338/97 mezi členskými státy. Nařízení se dopodrobna zabývá i nakládáním s exempláři živočišných druhů narozených či odchovaných v zajetí. Dále jsou zde stanoveny přesné požadavky na obsah a vzhled formulářů pro dovozní a vývozní povolení či potvrzení o zpětném vývozu. Určena je zde i platnost dovozních a vývozních povolení či potvrzení o zpětném vývozu a osobním vlastnictví. Upřesněny jsou zde i podmínky a metody pro značkování živých exemplářů.¹¹⁰

Nařízení Rady č. 338/97/ES a Nařízení Komise č. 865/2006/ES jsou následně doplňována pravidelně po konferenci smluvních stran Úmluvy CITES o nařízení, které mění druhové seznamy příloh Nařízení Rady č. 338/97/ES.

¹⁰⁷ MÜLLEROVÁ, H., STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 180.

¹⁰⁸ Článek 13 Nařízení Rady č. 338/97/ES o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích regulováním obchodu s nimi.

¹⁰⁹ Článek 16 odst. 1 Nařízení Rady č. 338/97/ES o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích regulováním obchodu s nimi.

¹¹⁰ Nařízení Komise č. 865/2006/ES o prováděcích pravidlech k nařízení Rady (ES) č. 338/97 o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s těmito druhy

V případě potřeby jsou vydávána i nařízení Komise EU, jimiž pozastavuje dovoz některých druhů živočichů na území EU.¹¹¹

5. Česká právní úprava ochrany zvířat

5.1 Prameny

Základním pramenem práva je samozřejmě v první řadě Ústava a Listina základních práv a svobod, jakožto součást ústavního pořádku České republiky. Co se týče Ústavy ČR, jedná se konkrétně o článek 7, který praví: „*Stát dbá o šetrné využívání přírodních zdrojů a ochranu přírodního bohatství*“. Toto ustanovení sice výslovně o ochraně zvířat proti týrání a otázkách welfare nehovoří, avšak do skupiny přírodních zdrojů a bohatství zvířata nepochybně spadají. V tomto ustanovení tak můžeme částečně spatřit snahu zákonodárce o ochranu zvířat, i když půjde patrně spíše o druhy volně žijící za účelem udržení biodiverzity. Obdobně pak můžeme chápat i článek 35 odst. 3 Listiny základních práv a svobod, který zní: „*Při výkonu svých práv nikdo nesmí ohrožovat ani poškozovat životní prostředí, přírodní zdroje, druhové bohatství přírody a kulturní památky nad míru stanovenou zákonem.*“ Ze znění tohoto ustanovení vyplývá nutnost vydání zákonných právních předpisů, které stanoví limity lidského chování k životnímu prostředí, jehož nedílnou součástí zvířata rovněž tvoří.¹¹²

Stěžejním právním předpisem na úseku ochrany zvířat je zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání (dále jen „zákon“). V preambuli tohoto zákona nalezneme ústřední myšlenku, ze které bylo při jeho tvorbě vycházeno, a to sice, že „*zvířata jsou stejně jako člověk živými tvory, schopnými na různém stupni pociťovat bolest a utrpení, a zaslouhují si proto pozornost, péči a ochranu ze strany člověka.*“ Účelem zákona je zabezpečit ochranu zvířat před týráním, poškozováním jejich zdraví či bezdůvodným usmrcováním způsobeného lidským jednáním, a to i nedbalostním.¹¹³ Kromě zákazu týrání, jak už je patrné z názvu samotného zákona, je zde řešena například i problematika zacházení s jednotlivými kategoriemi zvířat (tj. zvířaty hospodářskými, zájmově chovanými,

¹¹¹ MÜLLEROVÁ, H., STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 180.

¹¹² PRCHALOVÁ, J. *Právní ochrana zvířat*. Praha: Linde Praha, a.s., 2009, s. 29.

¹¹³ *Ibid.*, s. 35.

pokusnými a volně žijícími), regulace usmrcování zvířat a přeprava zvířat. Dále jsou zde obsažena ustanovení ohledně orgánů ochrany zvířat včetně vymezení jejich pravomocí a pravidla pro trestání přestupků na tomto úseku. Obecně můžeme říci, že se jedná o předpis veřejnoprávní povahy, který se soustředí na ochranu a welfare zvířat, jakožto jednotlivců.¹¹⁴ Předmětem ochrany jsou však pouze obratlovci, jak je patrné i z důvodové zprávy tohoto zákona.¹¹⁵ Za klíčové motivy vedoucí k přijetí tohoto zákona lze považovat snahu o přiblížení se evropské úrovni co do kultury myšlení,¹¹⁶ tak i změna společenského etického smýšlení v otázkách vnímání zvířat.¹¹⁷ Tento zákon v průběhu své existence doznal několika novelizací, z nichž poslední a rozsáhlá novela vstoupila v účinnost dne 1. 2. 2021. Její hlavní cíl můžeme spatřit ve snaze zlepšit podmínky zvířat v chovech včetně zpřísnění sankcí za týrání zvířat, a to i prostřednictvím přesného vymezení pojmu „množina“.¹¹⁸ I přestože zákon po výše zmíněné novele trpí určitými nedostatky a zajisté je zde prostor pro zlepšení, jedná se o významný krok do budoucna.

Dalším pramenem je zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (dále jen „veterinární zákon“), který upravuje požadavky na poskytování veterinární péče v oblasti chovu a zdraví zvířat. Dále veterinární zákon stanovuje práva a povinnosti fyzických i právnických osob, jakož i soustavu, působnost a pravomoc orgánů vykonávajících státní správu v této oblasti.¹¹⁹ Veterinární péčí se dle tohoto zákona rozumí hlavně „péče o zdraví zvířat a jejich ochrana, zejména předcházením vzniku a šíření onemocnění přenosných přímo nebo nepřímo mezi zvířaty vnímavých druhů a jiných onemocnění zvířat a jejich zdolávání, ochrana zdraví lidí před nemocemi přenosnými ze zvířat na člověka.“ Rovněž za ni lze považovat i státní veterinární dozor.¹²⁰ Z textu veterinárního zákona je patrné, že je zaměřen spíše na hospodářská zvířata, přičemž obsahuje i definici tohoto pojmu. Důvodová zpráva

¹¹⁴ MÜLLEROVÁ, H. *Zvířata a paragrafy*. Praha: Academia, 2015, s. 6.

¹¹⁵ Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání [online]. Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR [cit. 19. 11. 2021]. Dostupné z: http://www.psp.cz/eknih/1990cnr/tisky/t0615_02.htm

¹¹⁶ MÜLLEROVÁ, H., STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 297.

¹¹⁷ PRCHALOVÁ, J. *Právní ochrana zvířat*. Praha: Linde Praha, a.s., 2009, s. 35.

¹¹⁸ Redakce Advokátního deníku. *Novela zákona na ochranu zvířat proti týrání je výsledkem mnoha kompromisů* [online]. 8. 2. 2021 [cit. 22. 2. 2022]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2021/02/08/spoluaautor-novely-komentuje-aktualni-zakon-na-ochranu-zvirat-proti-tyrani/>

¹¹⁹ § 1 zákona č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů

¹²⁰ *Ibid.*, § 2 písm. f).

uvádí, že „z pochopitelných důvodů (a stejně je tomu i v zahraničí) se ukládá více povinností chovatelům hospodářských zvířat, kteří jsou v tomto směru podnikateli a pravidelně vstupují se svými zvířaty a živočišnými produkty na vnitřní, popřípadě i zahraniční trh.“ Toto tvrzení však neznamená, že se veterinární zákon nedotýká i zvířat v zájmových chovech. I tento zákon doznal rozsáhlé novely, jež vstoupila v platnost dne 15. 1. 2020. Významnou změnou v oblasti zájmových chovů je zpřísnění oznamovací povinnosti pro chovatele psů, kteří chovají tři a více fen starších dvanácti měsíců. Daný chovatel tuto skutečnost oznámí nejpozději do 7 dnů ode dne, k tomuto došlo. Stanovena byla i povinnost označit mikročipem psy nejpozději do tří měsíců věku, nejpozději však před přechodem k novému majiteli. K 1. 1. 2022 došlo rovněž ke spuštění centrální evidence psů zejména z důvodu efektivnějšího výkonu státního veterinárního dozoru, např. v souvislosti s kontrolou očkování psů proti vzteklině a ochraně proti jejich týrání. Pro Policii ČR bude sloužit jako nástroj ke snazší identifikaci nalezených psů.¹²¹ Jedním z hlavních účelů těchto opatření bude patrně snaha o regulaci množírén.

Dalším významným právním předpisem z pohledu ochrany zvířat je zákon č. 100/2004 Sb., o obchodování s ohroženými druhy, jenž slouží k regulaci mezinárodního obchodu s exempláři CITES. Jeho primárním cílem je zajištění souladu s právními předpisy EU, zejména pak s nařízením Rady (ES) č. 338/97 ze dne 9. 12. 1996 o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích regulováním obchodu s nimi.¹²² Neméně podstatný je zákon č. 162/2003 Sb., o podmínkách provozování zoologických zahrad a o změně některých zákonů. O těchto dvou zákonech bude blíže pojednáno v dalších podkapitolách.

Co se týče deliktů odpovědnosti, v případě méně závažného provinění, tedy spáchání přestupku, se postupuje podle zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Při spáchání zvláště závažných deliktů, zejména trestný čin týrání zvířat, se aplikují ustanovení zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku.¹²³ Tématu deliktů odpovědnosti na úseku ochrany zvířat bude v této diplomové práci věnována samostatná kapitola.

¹²¹ Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů [online]. Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR [cit. 22. 2. 2022]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=9&CT=72&CT1=0>

¹²² MÜLLEROVÁ, H., STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 421.

¹²³ PRCHALOVÁ, J. *Právní ochrana zvířat*. Praha: Linde Praha, a.s., 2009, s. 30.

Součástí pramenů jsou nepochybně i obecné principy, které se prolínají daným právním odvětvím a tvoří jeho základy. V rámci české právní úpravy ochrany zvířat došlo poprvé k pokusu o jejich zformulování v roce 2013 v rámci publikace *Ochrana zvířat v právu*. Jedná se celkem o devět principů.

Prvním z nich je princip vysoké hodnoty zvířat, jenž uznává zvířata jako živé a cítící bytosti, které jsou nenahraditelnou součástí ekosystémů na naší planetě bez ohledu na jejich využitelnost člověkem. Dalším v pořadí je princip péče, kdy mají lidé z morálního hlediska povinnost zajistit domestikovaným zvířatům, jež důsledkem lidského chování přišla o schopnost přežít ve volné přírodě, náležité životní podmínky. Třetí je princip snižování utrpení, dle něhož jen nutné ideálně předcházet utrpení nebo ho alespoň snížit na minimum. Tento princip se odráží zejména v zákazu týrání a jeho sankcionování. Na čtvrtém místě nalezneme princip zákazu usmrcení bez zákonného důvodu, což přímo reflektuje princip vysoké hodnoty zvířat, kdy zvíře není možné svévolně usmrtit a je tak možné učinit až v případech stanovených zákonem. Princip respektování přirozených potřeb zvířat pak úzce souvisí se zajištěním a zásadami welfare zvířat. Šestý v pořadí je princip odpovědnosti chovatele, který v rámci deliktů odpovědnosti plně odpovídá za následky svého protiprávního jednání vůči zvířatům. Následuje princip odbornosti a kvalifikace, dle něhož smí určité úkony stanovené zákonem provádět pouze osoby k tomu odborně způsobilé či vyškolené, a to za účelem snížení utrpení a bolesti daného zvířete. Princip subsidiarity využití živého zvířete má za cíl minimalizování počtu zvířat užitých v rámci pokusů. Poslední je princip transparentnosti, který odráží požadavek na svobodný přístup k informacím, čehož je docíleno primárně vedením záznamů a evidencí na úseku ochrany zvířat včetně jejich následného zpracování a zveřejnění ve statistikách sloužící jak pro potřeby veřejnosti, tak i orgánů Evropské unie.¹²⁴

5.2 Povinnosti chovatelů zvířat v zájmovém chovu

Jak již bylo řečeno v úvodní kapitole věnované stěžejním pojmům, chovatelem může být každá právnická či fyzická osoba, která má zvíře z jakéhokoliv důvodu v držení, ne jen samotný vlastník.¹²⁵ Pojmem chov je

¹²⁴ MÜLLEROVÁ, H., STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 304 – 310.

¹²⁵ § 3 písm. k) zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání

obecně myšleno držení živých jedinců mimo jejich přirozené prostředí, přičemž je zvíře přímo závislé na poskytnutí bezprostřední lidské péče.¹²⁶

Povinnosti chovatelů nalezneme primárně v zákoně na ochranu zvířat proti týrání. Tyto povinnosti jsou v zákoně vyjádřeny nejen pozitivně, myšleno ve smyslu něco konat, tak i negativně v podobě rozličných zákazů. Dalším právním předpisem, který stanovuje povinnosti pro chovatele, je veterinární zákon¹²⁷, o němž bylo pojednáno v předchozí podkapitole a týká se více hospodářských zvířat. „Společným cílem stanovení všech těchto právních povinností je, aby zvířata byla chována v příznivých podmínkách, tedy aby byly zajištěny požadavky na jejich welfare.“¹²⁸ Pro chovatele zvířat v zájmových chovech je z hlediska jejich povinností stěžejní § 13 zákona na ochranu zvířat.¹²⁹ V první řadě se jedná o povinnost poskytnout zvířeti v zájmovém chovu přiměřené podmínky pro zachování jeho fyziologických funkcí a zajištění jeho biologických potřeb tak, aby nedošlo k bolesti, utrpení nebo poškození zdraví daného zvířete. Pokud by tato podmínka nebyla splněna, zvíře být chováno v zájmovém chovu nesmí, jelikož by se jednalo o týrání.¹³⁰ Každý chovatel zvířete plně odpovídá za jeho zdraví i dobrý stav.¹³¹ Jestliže by i přes splnění této povinnosti došlo k narušení zdravotního stavu chovaného zvířete, nesmí chovatel tuto situaci ignorovat a musí zvířeti zabezpečit včas patřičnou pomoc. V případě nutnosti veterinárních úkonů musí chovatel poskytnout nezbytnou součinnost.¹³² S touto povinností přímo souvisí zákaz provádět zvířeti bolestivé zákroky bez znecitlivění provedeného osobou odborně způsobilou dle ustanovení veterinárního zákona. Jsou však stanoveny určité výjimky, například při označování zvířat elektronickým čipem.¹³³

Zákon na ochranu zvířat pamatuje i na množení navzájem příbuzných jedinců či nezajištění vhodných podmínek chovu, v jehož důsledku vznikají v dalších generacích zvířat závažné degenerativní změny, jako chybějící části těl

¹²⁶ STEJSKAL, V., LESKOVJAN, M. *Člověk a zvíře – v zajetí či v péči? Aktuální právní a věcné otázky nakládání se zvířaty*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2010, s. 11.

¹²⁷ MÜLLEROVÁ, H., STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 327 – 328.

¹²⁸ *Ibid.*, s. 328.

¹²⁹ *Ibid.*, s. 329.

¹³⁰ § 13 odst. 1 zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání

¹³¹ *Ibid.*, § 13 odst. 2.

¹³² § 4 odst. 1 zákona č. 166/1999 Sb., veterinární zákon

¹³³ § 7 zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání

či nefunkční a znetvořené orgány.¹³⁴ Chovateli je zákonem rovněž uložen zákaz opustit zvíře závislé na bezprostřední péči člověka, čímž by se dopustil týrání.¹³⁵

V rámci zabezpečení náležitých podmínek pro chov zákonodárce stanovil věkovou hranici 15 let, kdy osobě mladší může být zvíře určené pro zájmový chov prodáno či darováno pouze se souhlasem rodičů. U osoby mladší 15 let panuje důvodný předpoklad, že by kvůli své nezralosti nemusela být schopna poskytnout zvířeti potřebnou péči. „*Řádný chovatel by však zvíře neměl ani zapůjčit takové osobě, u níž je důvodné podezření, že zvíře bude týrat, protože nese zodpovědnost za zdraví a dobrý stav zvířete.*“¹³⁶ Zpřísněné podmínky jsou pak stanoveny pro chovatele druhu zvířete vyžadujícího zvláštní péči, u něhož je požadován věk alespoň 18 let a získání povolení krajské veterinární správy příslušné podle místa chovu daného zvířete. Výjimku z této povinnosti mají například zoologické zahrady a záchrané stanice.¹³⁷

Další povinností chovatele zájmových zvířat je učinit taková opatření, aby nedocházelo k úniku chovaných zvířat. Tato povinnost je velmi úzce spojena s ochranou zvířat proti utrpení, neboť pobytem v neznámém prostředí je zvíře často stresováno a nedostává se mu náležitá péče, čímž po všech stránkách strádá. Jelikož zákon přesně nedefinuje, jak by mělo řádné zajištění vypadat, zůstává tato skutečnost na posouzení daného chovatele.¹³⁸

Chovateli rovněž náleží povinnosti při přepravě zvířat, které zahrnují zejména povinnost provést přepravu způsobem bezpečným pro zvíře, který mu nemůže přivodit zranění či zbytečné utrpení. Přepravovat se smí jen zvířata k tomu způsobilá, tedy až na výjimky zvířata bez poranění či zdravotních obtíží. Přepravovanému zvířeti musí chovatel zajistit napojení a nakrmení odpovídající druhu zvířete a jeho věku. Zároveň musí být zvířeti poskytnut odpočinek ve vhodných intervalech. V případě potřeby má chovatel povinnost nemocnému zvířeti zajistit první pomoc či veterinární ošetření. Zákonem jsou zakázány vymezené způsoby manipulace se zvířetem během přepravy, například kopání či zavěšování zvířata pomocí mechanických prostředků.¹³⁹

¹³⁴ § 13 odst. 3 zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání

¹³⁵ Ibid., § 6.

¹³⁶ PRCHALOVÁ, J. Právní ochrana zvířat. Praha: Linde Praha, a.s., 2009, s. 78.

¹³⁷ § 13 odst. 5 zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání

¹³⁸ MÜLLEROVÁ, H., STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 330.

¹³⁹ § 8c až 8f zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání

5.3 Zákaz týrání zvířat a jeho propagace

Zákaz týrání zvířat představuje jádro celé právní úpravy ochrany zvířat proti týrání.¹⁴⁰ § 2 zákona na ochranu zvířat proti týrání stanovuje výslovný zákaz týrání zvířat, jakož i jeho propagaci.¹⁴¹ Zákaz tedy platí pro všechny fyzické i právnické osoby,¹⁴² nejedná se tedy jen o chovatele daného zvířete. Nutno podotknout, že za týrání lze považovat nejen působení fyzické bolesti, ale i poškození zdraví a utrpení zvířete jiné než tělesné.¹⁴³ Výčet jednání, která jsou za týrání považována nalezneme v § 4 odst. 1 zákona na ochranu zvířat proti týrání. Týrání se dopustí například ten, *kdo „nutí zvíře k výkonům, které neodpovídají jeho fyzickému stavu a biologickým schopnostem a prokazatelně překračují jeho síly,“* nebo ho podrobuje výcviku či veřejnému vystoupení spojeným s bolestí, utrpením či zraněním daného zvířete. Pojmem utrpení je myšlen *„stav zvířete způsobený jakýmkoliv podnětem nebo zákrokem, kterého se zvíře nemůže samo zbavit a který u zvířete způsobuje bolest, zranění, zdravotní poruchu anebo smrt.“*¹⁴⁴ Při výkladu tohoto ustanovení dojdeme k závěru, že k naplnění znaku utrpení zvířete může dojít i v důsledku lidské nedbalosti, díky níž vznikne onen v zákoně zmíněný podnět.¹⁴⁵ Za týrání je rovněž považována situace, kdy je z jiných než zdravotních důvodů omezena výživa zvířete včetně jeho napájení nebo je zvířeti omezena svoboda pohybu takovou měrou, jež mu způsobuje utrpení. Zakázáno je též provádění chirurgických zákroků za účelem změny vzhledu či jiných vlastností zvířete, kupříkladu kupírování uší, ničení hlasivek nebo použití jiných prostředků k omezení hlasitých projevů zvířat a amputace drápů z jiných než zdravotních důvodů. Zvíře nesmí být usmrceno způsobem, který by mu způsobil nepřiměřenou bolest či utrpení. Dále je zákonem vyloučeno používání živých zvířat ke krmení těch druhů zvířat, u nichž z biologických důvodů není takový způsob výživy nutný. Zakázáno je chovat zvířata v nevhodných podmínkách nebo takovým způsobem, kdy si sama či vzájemně způsobují utrpení.¹⁴⁶ Konkrétně tento poslední zákaz, dle mého názoru, úzce souvisí s problematikou množíren. Vzhledem ke „zbytkové klauzuli“ obsažené v ustanovení písm. y), dle něhož se za týrání považuje i „jiné jednání v rozporu s

¹⁴⁰ MÜLLEROVÁ, H. *Zvířata a paragrafy*. Praha: Academia, 2015, s. 8.

¹⁴¹ § 2 zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání

¹⁴² MÜLLEROVÁ, H., STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 320.

¹⁴³ MÜLLEROVÁ, H. *Zvířata a paragrafy*. Praha: Academia, 2015, s. 8.

¹⁴⁴ § 3 písm. l) zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání

¹⁴⁵ MÜLLEROVÁ, H., STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 320.

¹⁴⁶ § 4 odst. 1 zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání

*tímto zákonem, v jehož důsledku dojde k utrpení zvířete*¹⁴⁷“, půjde o výčet demonstrativní. Tato zbytková klauzule nám rovněž v obecné rovině definuje pojem týrání, který jinak v zákoně zvláště vymezen není. K tomu, aby jednání naplnilo znaky týrání, tedy postačí, aby šlo o jednání zákonem na ochranu zvířat proti týrání zakázané, kdy mezi ním a stavem utrpení zvířete existuje příčinná souvislost.

Je třeba mít na paměti, že některé z vymezených způsobů týrání jsou zmíněny v zákoně o ochraně zvířat proti týrání velmi obecně, a tudíž musí být nahlédnuto zároveň do speciálních prováděcích právních předpisů či doporučujících směrnic zabývajících se chovem vybraných druhů živočichů.¹⁴⁸ U zájmových chovů zvířat může být příkladem vyhláška č. 451/2021 Sb., o ochraně druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči ze dne 29. listopadu 2021, která obsahuje kromě výčtu druhů takovýchto zvířat i zpřísněné podmínky jejich chovu tak, aby nedocházelo k týrání.¹⁴⁹

Zákon na ochranu zvířat proti týrání pamatuje i na určité specifické situace, které nepovažuje za týrání zvířat, i přestože byly v obecné rovině jeho znaky naplněny. Jednalo by se o činnosti spojené s naléhavou potřebou záchrany života zvířat či lidí vykonávanými v rámci naléhavých záchranných prací dle zvláštních právních předpisů.¹⁵⁰ Stejně tak je tomu v případě výcviku a použití zvířete pro účely plnění úkolů v ozbrojených silách, bezpečnostních sborech či obecní policii. Určitou výjimku mají i chovatelská sdružení a zájmové organizace při výcviku a výchově psů.¹⁵¹ Otázkou k zamyšlení však je, zda by právě chovatelská sdružení a organizace měla být z tohoto zákazu vyňata, jelikož je zde účel výcviku nedefinovaný, na rozdíl od služebních psů, a může tak téměř nekontrolovaně docházet i k používáním jinak zakázaných způsobů v rámci výchovy a výcviku.

Určení, zda došlo v konkrétním případě k týrání zvířete, vyžaduje vždy odborné posouzení inspektora veterinární správy.¹⁵²

¹⁴⁷ § 4 odst. 1 písm. y) zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání

¹⁴⁸ MÜLLEROVÁ, H., STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 318.

¹⁴⁹ Vyhláška č. 451/2021 Sb., o ochraně druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči

¹⁵⁰ § 4 odst. 2 zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání

¹⁵¹ *Ibid.*, § 4 odst. 3.

¹⁵² MÜLLEROVÁ, H. *Zvířata a paragrafy*. Praha: Academia, 2015, s. 8.

Co se týče pojmu propagace týrání zvířat, zákon nám ohledně jeho výkladu dává vodítko v podobě vymezení příkladů takového jednání v § 4a zákona na ochranu zvířat proti týrání. Cílem tohoto ustanovení je sankcionování osob, jež sice samy zvíře bezprostředně netýrali, ale veřejnosti zprostředkovávají informace či audiovizuální záznamy, které k činnostem zakázaným zákonem navádí.¹⁵³

5.4 Usmrcení zvířete

Termínem usmrcení se rozumí „*jakýkoliv zákrok nebo jednání, které způsobí smrt zvířete.*“¹⁵⁴ Za jednání způsobující smrt zvířete lze považovat i nedbalost či opomenutí péče, jakožto formy nekonání. Zákonná úprava usmrcování zvířat v zájmových chovech nezahrnuje jen výčet důvodů pro legální usmrcení zvířete, ale i regulaci metod usmrcování včetně úpravy odborné způsobilosti potřebné k provedení tohoto úkonu.¹⁵⁵ Jádro úpravy problematiky usmrcení zvířat nalezneme v zákazu usmrcení zvířete, myšleno obratlovce, bez zákonného důvodu.¹⁵⁶ Jedná se de facto o uznání, že zvířata mají hodnotu bez ohledu na svůj užitek pro člověka a ten je tudíž nesmí svévolně zabíjet. Ustanovení § 5 odst. 2 zákona na ochranu zvířat proti týrání obsahuje taxativní výčet důvodů pro legální usmrcení zvířete.¹⁵⁷ Takovým důvodem u zájmových zvířat může být například „*slabost, nevyléčitelná nemoc, těžké poranění, genetická nebo vrozená vada, celkové vyčerpání nebo stáří zvířete, jsou-li pro další přežívání spojeny s trvalým utrpením.*“¹⁵⁸ Nezákonným, avšak v praxi častým, důvodem pro usmrcení může být nadpočetnost zvířete nebo případ, kdy chovatel zvíře již dále nechce chovat, a to i kvůli nedostatku financí či zdravotním problémům. V přímém rozporu s výše uvedeným ustanovením je i situace, kdy dochází k utrácení psů, kteří měli v minulosti na svědomí útok na člověka. V souladu se zákonnou úpravou by byl pouze případ bezprostředního ohrožení člověka zvířetem.¹⁵⁹

¹⁵³ § 4a zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání

¹⁵⁴ Ibid., § 3 písm. n).

¹⁵⁵ MÜLLEROVÁ, H., STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 320 - 322.

¹⁵⁶ MÜLLEROVÁ, H. *Zvířata a paragrafy*. Praha: Academia, 2015, s. 9.

¹⁵⁷ MÜLLEROVÁ, H., STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 322.

¹⁵⁸ § 5 odst. 2 písm. b) zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání

¹⁵⁹ MÜLLEROVÁ, H. *Zvířata a paragrafy*. Praha: Academia, 2015, s. 9.

K zásadě zákazu zabití zvířete bez důvodu zákaz použití některých metod usmrcení, které jsou obsaženy v § 5 odst. 5 zákona na ochranu zvířat proti týrání. Pro příklad můžeme zmínit ubití nebo ubodání, utopení a jiné metody udušení, usmrcení v důsledku nedostatku potravy či tekutin, jakož i užití elektrického proudu, pokud nedojde k okamžité ztrátě vědomí zvířete.¹⁶⁰ V obecné rovině lze říci, že se jedná o metody, jež způsobují zvířeti před smrtí nepřiměřenou nebo déle trvající bolest či utrpení. V případě usmrcení zvířete některou ze zákonem zakázaných metod, bude toto jednání posuzováno jako utýrání dle § 3 písm. r), a to i přes skutečnost, že došlo k naplnění jednoho ze zákonných důvodů pro usmrcení. Nutno podotknout, že se oba výše zmíněné zákazy, tedy jak usmrcení bez důvodu, tak i použití zakázané metody usmrcení, vztahují na všechny fyzické i právnické osoby. Při existenci zákonného důvodu, má být zvíře usmrceno co možná nejrychleji a bezbolestně, jak vyplývá například z výkladu definice „utrácení“ v § 3 písm. p), jakož i z celé úpravy týkající se ochrany zvířat při usmrcování.¹⁶¹ Pokud je zvíře slabé, nevyléčitelně nemocné, vyčerpané nebo staré a další přežívání je pro něho spojeno s trvalou bolestí nebo utrpením, je jeho vydání k utrácení, tedy neodkladnému a bezbolestnému usmrcení, podle zákona jediným správným postupem, v opačném případě by se jednalo týrání daného zvířete.¹⁶² Utrácení zvířat v zájmových chovech provádí výhradně veterinární lékař nebo zletilá osoba pod jeho odborným dohledem.¹⁶³ Po provedení úkonu usmrcení se musí tyto osoby přesvědčit, že je dané zvíře podle prokazatelných příznaků opravdu mrtvé.¹⁶⁴

5.5 Veřejná vystoupení zvířat

Pojem veřejné vystoupení zvířat má poměrně široce pojatou definici.¹⁶⁵ Dle § 8 odst. 1 zákona na ochranu zvířat proti týrání, se za něho považuje „jednorázové nebo opakované provádění činnosti se zvířetem nebo zvířaty chovatele, které je přístupné veřejnosti, a to i prostřednictvím hromadných sdělovacích prostředků, za účelem výchovy, vzdělávání, reklamy, soutěže nebo za účelem podnikání, nebo činnost, při které vznikne doklad o zvířeti, který je

¹⁶⁰ § 5 odst. 5 zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání

¹⁶¹ MÜLLEROVÁ, H., STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 323 – 324.

¹⁶² MÜLLEROVÁ, H. *Zvířata a paragrafy*. Praha: Academia, 2015, s. 10.

¹⁶³ § 5 odst. 3 zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání

¹⁶⁴ *Ibid.*, § 5 odst. 4.

¹⁶⁵ MÜLLEROVÁ, H., STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 335.

hodnocením jeho vzhledu, výkonu nebo určitých vloh.“¹⁶⁶ Příkladem veřejného vystoupení zvířat může být cirkusové vystoupení, výstavy či soutěže zvířat.¹⁶⁷ Za splnění pravidel během průběhu veřejného vystoupení zvířat odpovídá jeho pořadatel, jímž může být fyzická i právnická osoba. Pořadatel má ze zákona povinnost zajistit na veřejném vystoupení účast fyzické osoby, která je schopna rozpoznat zjevné příznaky zhoršeného zdravotního stavu zvířat včetně nežádoucích změn v jejich chování a posoudit, zda je celkové prostředí vhodné k zachování zdraví a pohody zvířat. Tato osoba též musí být schopna bezpečně manipulovat s daným druhem zvířat, přičemž musí organizačně zabezpečit i jejich ochranu.¹⁶⁸ Od začátku roku 2013 vstoupila v platnost nová a mírnější právní úprava této problematiky, kdy byla zrušena povinnost schváleného řádu ochrany zvířat při veřejném vystoupení, které provádělo ve správním řízení Ministerstvo zemědělství. Další podmínkou bývalo udělení souhlasu místně příslušné obce. Tímto krokem sice došlo ke snížení administrativní zátěže příslušného ministerstva i obcí, ale na úkor možnosti efektivně chránit zájmy vystupujících zvířat.¹⁶⁹ Pořadatelé tak zůstala dle zákona jediná povinnost, to osobně, písemně nebo elektronickou poštou oznámit nejméně 7 dnů před konáním veřejného vystoupení krajské veterinární správě a příslušné obci detaily vymezené v § 3 písm. a), b). Těmito detaily se myslí například přesné označení místa a datum konání či seznam činností se zvířaty včetně údaje o jejich druhu a počtu.¹⁷⁰ Tato oznamovací povinnost se však nevztahuje kupříkladu na ozbrojené síly, bezpečnostní sbory, obecní policii či zoologické zahrady a záchrané stanice.¹⁷¹ Nutno však říci, že výše krajská veterinární správa a příslušná obec nemají při podezření na rozpor programu představení se zákonem prostředky k tomu, aby veřejné vystoupení předem zakázaly. Pracovníci orgánů ochrany zvířat mají sice dle § 25. odst. 1 písm. a) zákona na ochranu zvířat proti týrání oprávnění vstupovat do objektů a na místa, kde se koná veřejné vystoupení zvířat, avšak nemají zákonem výslovně stanovenou pravomoc zastavit ihned akci, na které jsou porušovány právní předpisy o ochraně zvířat. Nastalou situaci mohou dále stíhat

¹⁶⁶ § 8 odst. 1 zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání

¹⁶⁷ MÜLLEROVÁ, H., STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 335.

¹⁶⁸ § 8 odst. 2 zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání

¹⁶⁹ MÜLLEROVÁ, H., STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 335 – 336.

¹⁷⁰ § 8 odst. 3 písm. a), b) zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání

¹⁷¹ *Ibid.*, § 8 odst. 4.

jako delikt¹⁷², popřípadě mohou na základě kontrolních zjištění vydat rozhodnutí o závazném pokynu k odstranění zjištěných nedostatků v určené lhůtě, což následně ověří.¹⁷³

Co se týče osoby pořadatele, kromě výše zmíněné oznamovací povinnosti dále zodpovídá za poučení všech aktivně zúčastněných osob ohledně manipulace se zvířaty, zajištění vhodných pomůcek včetně požadavků na pohodu a ochranu zvířat stanovených zákonem. Dodržování těchto standardů v průběhu celého veřejného vystoupení kontroluje jeho pořadatel. V případě porušení stanovených podmínek ochrany zvířat účastníkem vystoupení je pořadatel povinen tuto skutečnost oznámit krajské veterinární správě.¹⁷⁴ V případě důvodného podezření na porušení podmínek ochrany zvířat pořadatel disponuje oprávněním veřejné vystoupení zastavit nebo účastníka jednajícího protizákonně vyloučit a jeho zvíře z veřejného vystoupení vyřadit.¹⁷⁵ Nabízí se však logická otázka, zda by toto oprávnění nemělo náležet z povahy věci spíše orgánům ochrany zvířat. Další problém může představovat situace, kdy by osoba pořadatele a účastníka byla totožná. V tomto případě pak lze jen stěží odhadnout, jak by se postupovalo v rámci povinnosti oznámit porušení podmínek ochrany zvířat účastníkem veřejného vystoupení.¹⁷⁶

Častým druhem veřejného vystoupení zvířat bývají právě cirkusová vystoupení. Právní úpravu, týkající se alespoň z části problematiky cirkusů, nalezneme ve veterinárním zákoně, konkrétně v § 9 odst. 4 a 5.¹⁷⁷ Krajská veterinární správa má dle tohoto ustanovení za úkol registraci cirkusů, vydávání rejstříků cirkusových zvířat a rejstříků míst konání představení cirkusu, přičemž se zabývá i dalšími úkoly vyplývajícími pro úřední veterinární lékaře z předpisů Evropské unie upravujících veterinární požadavky na přesun cirkusových zvířat mezi členskými státy. Řešeno je zde i vystavování, schvalování a evidence pasů pro cirkusová zvířata.¹⁷⁸ V cirkusech se můžeme setkat jak se zvířaty volně žijícími, kdy se často jedná o vzácné a ohrožené druhy, tak se zvířaty ze zájmových chovů včetně druhů vyžadující zvláštní péči, u nichž díky silnějšímu

¹⁷² MÜLLEROVÁ, H., STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 336.

¹⁷³ § 22 odst. 1 písm. l) zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání

¹⁷⁴ § 8 odst. 3 písm. c) až d) zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání

¹⁷⁵ *Ibid.*, § 8 odst. 5.

¹⁷⁶ MÜLLEROVÁ, H., STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 337.

¹⁷⁷ *Ibid.*, s. 337 – 338.

¹⁷⁸ § 9 odst. 4 až 5 zákona č. 166/1999 Sb., veterinární zákon

poutu s člověkem bývá výhodou jejich snadnější výcvik. Provozování cirkusů bylo považováno zejména v posledních letech za téma velmi kontroverzní, jelikož je obecně známo, že v rámci cirkusových představení docházelo k nevhodnému jednání se zvířaty, nezdědka kdy i k jejich týrání. Legislativa v rámci cirkusů tak doznala v nedávné době několika velmi významných změn. Vycházelo se z vědeckých poznatků, dle nichž je pro dnešní společnost neetické a nevhodné využívat zvíře, jakožto živého tvora, jen pro lidskou zábavu. Zvířata častokrát žijí v cirkusech ve stísněných podmínkách, trpí stresem z opakovaného transportu, popřípadě kruté drezury. Cirkusy se zvířaty nejsou ani výchovné, ani vzdělávací, ba naopak mohou deformovat pohled návštěvníků, zejména dětí, na vztah člověka ke zvířatům včetně jejich potřeb. Dne 1. 2. 2022 vstoupila v platnost novela zákona na ochranu zvířat proti týrání, dle níž nebudou moci cirkusy mláďata volně žijících druhů zvířat nejen drezurovat, ale i množit či jiným způsobem nabývat.¹⁷⁹ Dle mého názoru se jedná o zásadní posun na poli ochrany zvířat, jelikož tato problematika byl dlouhá léta palčivým problémem české legislativy.

5.6 Provozování zoologických zahrad

Za stěžní pramen právní úpravy zoologických zahrad je považován zákon č. 162/2003 Sb., o podmínkách provozování zoologických zahrad. Zoologickou zahradou je myšleno „*trvalé zařízení, v němž jsou chováni a po dobu nejméně 7 dnů v kalendářním roce vystavováni pro veřejnost volně žijící živočichové, popřípadě též zvířata domácí*“.¹⁸⁰ Z působnosti tohoto zákona jsou naopak vyloučeny cirkusy, obchody se zvířaty a záchrané stanice či záchraná centra.¹⁸¹ I přestože je cílem právní úpravy provozování zoologických zahrad též z části ochrana zvířecích jednotlivců, převažuje ochrana druhová, což je vyjádřeno i v § 2 odst. 1 písm. b) zákona o zoologických zahradách¹⁸², který říká: „*posláním zoologických zahrad je v souladu s právem Evropských společenství přispět k zachování biologické rozmanitosti volně žijících živočichů jejich chovem v lidské péči, se zvláštním zřetelem na záchranu ohrožených druhů, jakož i výchova*

¹⁷⁹ Vítězný konec kampaně Cirkusy bez zvířat, Zpravodaj Svobody zvířat. 2020, číslo IV, str. 4-6.

¹⁸⁰ § 2 odst. 1 písm. a) zákona č. 162/2003 Sb., o podmínkách provozování zoologických zahrad

¹⁸¹ Ibid., § 2 odst. 2.

¹⁸² MÜLLEROVÁ, H., STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 441.

veřejnosti k ochraně přírody“.¹⁸³ Za důvod přijetí tohoto zákona lze beze sporu považovat potřebu přenesení směrnice Rady č. 1999/22/ES o chovu volně žijících živočichů v zoologických zahradách do českého právního řádu. V rámci pojmosloví zákon o zoologických zahradách rozlišuje mezi volně žijícími živočichy a domácími zvířaty, jimiž se rozumí „*živočichové, kteří patří k biologickému druhu, jenž vznikl činností člověka domestikací a žije převážně v přímé závislosti na péči člověka, případně druhotně zdivočelý živočich původně domestikovaného druhu nebo poddruhu*“.¹⁸⁴ Co se týče spojitosti se zákonem na ochranu zvířat proti týrání, až na několik výjimek, se požadavky na ochranu zvířat stanovené tímto zákonem vztahují i na zoologické zahrady. Mezi tyto výjimky patří oznamovací povinnost u veřejných vystoupení zvířat konaných v areálu zoologické zahrady. Zoologické zahrady rovněž nepotřebují k chovu zvířat vyžadujících zvláštní péči povolení krajské veterinární správy a nevztahuje se na ně ani zákaz drezúry mláďat volně žijících živočichů, pokud jde o cílené pohybové aktivity konané v zájmu zvířat či za vzdělávacími účely.¹⁸⁵ Hlavním předmětem úpravy je vymezení povinností, jež je nutné splnit pro získání licence včetně kontroly nad dodržováním povinností uložených zákonem o zoologických zahradách.¹⁸⁶ Zoologickou zahradu lze provozovat pouze na základě speciální licence vydané Ministerstvem životního prostředí, stejně tak tento název může platně užívat jen držitel této licence. Provozovateli zoologické zahrady je uložena povinnost vystavit kopii licence na viditelném místě ve vchodech do zoologické zahrady určených pro veřejnost.¹⁸⁷ Zákon o zoologických zahradách vymezuje ve svých ustanoveních i podrobné podmínky potřebné pro získání této licence, ať už jde o obsah žádosti o licenci, provedení místního šetření a rozhodnutí o žádosti. Na žadatele o vydání licence, tedy fyzickou či právnickou osobu, je zákonem o zoologických zahradách kladeno několik požadavků. Žadatel musí především chovat živočichy v podmínkách, které směřují k zajištění jejich požadavků na zdraví a pohodu, a to zejména obohacením výběhů vhodnými doplňky, poskytnutím kvalitní veterinární péče a výživy. Dále je žadatel povinen předcházet únikům chovaných zvířat, vést o nich patřičné záznamy, účastnit se výzkumů či školení prospěšného pro zefektivnění ochrany ohrožených či

¹⁸³ § 2 odst. 1 písm. b) zákona č. 162/2003 Sb., o podmínkách provozování zoologických zahrad

¹⁸⁴ § 2 odst. 1 písm. c) zákona č. 162/2003 Sb., o podmínkách provozování zoologických zahrad

¹⁸⁵ MÜLLEROVÁ, H., STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 442.

¹⁸⁶ § 1 zákona č. 162/2003 Sb., o podmínkách provozování zoologických zahrad

¹⁸⁷ *Ibid.*, § 3.

vzácných druhů živočichů směřující k uchování biologické rozmanitosti in situ i ex situ. V neposlední řadě by měl žadatel přispívat k výchově veřejnosti v rámci ochrany přírody, a to především prostřednictvím poskytování informací o vystavených druzích, jejich přírodních stanovištích a úloze v ekosystémech.¹⁸⁸

Provozovatel musí zasílat Ministerstvu životního prostředí každoročně výroční zprávu o činnosti zoologické zahrady, přičemž ji současně zpřístupní k nahlédnutí i veřejnosti.¹⁸⁹ Jak již bylo vyjádřeno, ústředním správním úřadem pro oblast provozování zoologických zahrad je Ministerstvo životního prostředí, které kromě vydávání a rušení licencí vede evidenci zoologických zahrad, provádí jejich pravidelnou kontrolu a spolupracuje s inspekcí, místně příslušnými veterinárními správami a Ústřední komisí pro ochranu zvířat, jakožto svým poradním orgánem.¹⁹⁰ Co se týče kontroly dodržování veterinárních požadavků v zoologických zahradách, provádějí je veterinární správy a kontroly dodržování požadavků stanovených zákonem na ochranu proti týrání spadají do gesce orgánů ochrany zvířat. Na základě kontrolních zjištění mohou následně ukládat pokuty za správní delikty a v případě splnění podmínek i zvláštní opatření, jelikož je dodržování požadavků obou zmíněných zákonů ve smyslu zajištění zdraví a welfare zvířat zařazeno mezi podmínky řádného provozování zoologické zahrady a jejich porušování může vést ke zrušení licence.¹⁹¹ Za zmínku ještě stojí fakt, že provozovateli zoologické zahrady mohou být poskytovány na zákonem vymezené činnosti dotace ze státního rozpočtu nebo z rozpočtů územně samosprávných celků.¹⁹²

5.7 Obchod se zvířaty

V rámci ochrany zvířat je rovněž nezbytné, zaměřit pozornost i na obchodování se zvířaty, kde není neobvyklým jevem upřednostnění finančního výtěžku na úkor welfare zvířat. Co se týče obchodu se zvířaty v zájmových chovech, stěžejní je pro tuto problematiku § 13a zákona na ochranu zvířat proti týrání stanovující zvláštní podmínky pro provozování této činnosti. Dle tohoto ustanovení má obchodník, tedy právnická nebo fyzická osoba, povinnost oznámit

¹⁸⁸ Ibid., § 4 až 7.

¹⁸⁹ § 7 odst. 4 zákona č. 162/2003 Sb., o podmínkách provozování zoologických zahrad

¹⁹⁰ Ibid., § 11.

¹⁹¹ MÜLLEROVÁ, H., STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 442-443.

¹⁹² § 14 odst. 1 zákona č. 162/2003 Sb., o podmínkách provozování zoologických zahrad

výkon živnosti nejpozději do 30 dnů před zahájením nebo ukončením podnikání, druhy a počty zvířat příslušné krajské veterinární správě a současně musí doložit, jakým způsobem bude zabezpečena péče o zvířata včetně jejich zdraví a pohody.¹⁹³ V případě, kdy veterinární správa zjistí závažné či opětovné porušení povinností stanovených zákonem na ochranu zvířat proti týrání, může podat návrh příslušnému živnostenskému úřadu, aby živnostenské oprávnění zrušil nebo provozování živnosti pozastavil.¹⁹⁴ Obchodník musí rovněž vést evidenci o nakoupených i prodaných zvířatech včetně dokladů o původu zvířat a uchovávat je po dobu tří let.¹⁹⁵ Obchodník je dále povinen při prodeji každého zvířete poskytnout kupujícímu v písemné podobě informace o podmínkách chovu včetně péče o zdraví a pohodu kupovaného zvířete.¹⁹⁶

Novela zákona na ochranu zvířat proti týrání, která vešla v platnost dne 1. 2. 2021, zavedla zákaz prodeje psů, koček a primátů v obchodech se zvířaty, známých též pod názvem zverimexy. Téma zajištění kvalitních životních podmínek pro zvířata chovaná ve zverimexech vzbuzuje na veřejnosti rozporuplné reakce. Je známo, že právě v těchto zařízeních často není dbáno na welfare zvířat, kupující si nezdědka kdy odsud odnese zvíře zanedbané a trpící zdravotními problémy, což mohu potvrdit z vlastních zkušeností. Zakázání prodeje psů, koček a primátů ve zverimexech je jisté správným krokem, avšak problematika zverimexů by si jistě zasloužila v rámci legislativy větší pozornosti. V rámci výše zmíněné novely bylo zakročeno i vůči negativnímu, avšak velmi rozšířenému jevu tzv. množírny. V první řadě došlo k zavedení definice množírny do českého právního řádu, přičemž účelem je zvýšení vymahatelnosti a srozumitelnosti dané právní úpravy.¹⁹⁷ Konkrétně vymezení množírny nalezneme v § 7a odst. 1 zákona na ochranu zvířat proti týrání. Pojmem množírna se dle tohoto ustanovení rozumí „v zařízení, včetně bytu, ve kterém jsou chováni a rozmnožováni psi nebo kočky v nevhodných podmínkách, které způsobují jejich utrpení, a ve větším počtu, který jim neumožňuje uspokojovat jejich fyziologické, biologické nebo etologické potřeby, i když není hlavním cílem činnosti chovatele

¹⁹³ § 13a odst. 1 zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání

¹⁹⁴ Ibid., § 13a odst. 2.

¹⁹⁵ Ibid., § 13a odst. 3.

¹⁹⁶ Ibid., § 13a odst. 4.

¹⁹⁷ Státní veterinární správa. *Jaké hlavní změny přináší novela zákona na ochranu zvířat pro chovatele psů a koček?* [online]. 17.1.2021 [cit. 1.3.2022]. Dostupné z: <https://www.svscr.cz/jake-hlavni-zmeny-prinasi-novela-zakona-na-ochranu-zvirat-pro-chovatele-psu-a-kocek/>

rozmnožování zvířat nebo dosažení zisku“.¹⁹⁸ S regulací množičen souvisí zavedení dalších opatření, a to zpřísnující úpravy pro chovatele tří a více fen spočívající zejména v povinnosti vést evidenci prodaných a darovaných štěňat, a to prostřednictvím tzv. evidenčních listů uchovávaných po dobu 3 let. Novou úpravou bylo rovněž zakázáno prodávat či předávat psa nebo kočku na veřejném prostranství, což byla častá praktika typická pro nelegální obchod se zvířaty. Ke zprostředkování předávání zvířat pocházejících z nelegálních chovů v nevhodných podmínkách často docházelo na odlehlých parkovištích či jiných místech podobného rázu. V těchto případech bylo cílem prodejce zůstat v anonymitě a vyhnout se návštěvě zájemce o koupi v místě chovu, která by dotyčného mohla od nákupu odradit.¹⁹⁹

K obchodu se zvířaty v zájmových chovech dochází i prostřednictvím chovatelských stanic, kdy kupující spolu se zvířetem obdrží tzv. průkaz původu, přičemž samotné zvíře je registrováno v plemenné knize. Mnoho chovatelských stanic je v rámci specializovaných organizací, například Specializovaná organizace morčat, registrováno v zájmovém spolku Českého svazu chovatelů. Primárním cílem chovu nemusí být vždy zisk jako takový.²⁰⁰ Koupě zvířete pocházejícího z chovatelské stanice bývá nejméně problematická, jelikož zde bývá více kladen důraz na správné křížení plemen a následné odchování zdravých jedinců ve vhodném prostředí. Negativem, které se občas v souvislosti s chovatelskými stanicemi objevuje, je přešlechtování zvířat za účelem zvýšení atraktivity vzhledu na úkor jejich zdraví. Typickým příkladem může být prodej a chov tzv. saténových morčat, u nichž se často objevuje fibrózní osteodystrofie, což je velmi bolestivé a těžko léčitelné onemocnění.²⁰¹

Pro obchod se zvířaty v zájmových chovech je nezbytné vlastnit živnostenské oprávnění určené pro živnost vázanou, pro jejíž výkon je vyžadována odborná způsobilost vymezená živnostenským zákonem.²⁰² Příloha č.

¹⁹⁸ § 7a odst. 1 zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání

¹⁹⁹ Státní veterinární správa. *Jaké hlavní změny přináší novela zákona na ochranu zvířat pro chovatele psů a koček?* [online]. 17.1.2021 [cit. 1.3.2022]. Dostupné z: <https://www.svscr.cz/jake-hlavni-zmeny-prinasi-novela-zakona-na-ochranu-zvirat-pro-chovatele-psu-a-kocek/>

²⁰⁰ *Stanovy českého svazu chovatelů*. Český svaz chovatelů. [online] 1.12.2018 [cit. 1.3.2022]. Dostupné z: <http://www.cschdz.eu/svazove-predpisy.aspx>

²⁰¹ JEKL, Vladimír, VRŠKOVÁ, Dagmar, HOFMANNOVÁ, Lada, TROJAN, Václav, HAUPTMANN, Karel: *Fibrózní osteodystrofie u morčat*, vědecký časopis Veterinární lékař ročník 15, č. 4/2017.

²⁰² MÜLLEROVÁ, H., STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 330.

2 živnostenského zákona specifikuje požadavky kladené na žadatele o udělení živnostenského oprávnění. Ve zkratce lze říci, že se jedná o požadavky týkající se vzdělání a praxe v daném oboru, přičemž její délka se odvíjí od nejvyššího získaného vzdělání žadatele v rámci zákonem stanoveného oboru.²⁰³

V rámci této podkapitoly je nutné zmínit i obchodování dle zákona č. 100/2004 Sb. o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi a dalších opatřeních k ochraně těchto druhů a o změně některých zákonů (dále jen „zákon o obchodování s ohroženými druhy“). Tento zákon je prováděcím předpisem Úmluvy CITES a přímo závazných předpisů Evropské unie, které upravují oblast CITES, zejména nařízení Rady č. 338/97/ES a nařízení Komise č. 865/2006/ES.²⁰⁴ I přestože to z názvu není patrné, zákon o obchodování s ohroženými druhy se částečně vztahuje i na zájmové chovy. S tímto zákonem je neodmyslitelně spjata i vyhláška č. 210/2010 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o obchodování s ohroženými druhy živočichů, jež slouží jako upřesňující předpis k některým ustanovením zákona o obchodování s ohroženými druhy. Nalezneme zde kupříkladu ustanovení stanovující obsah a přesnou formu záznamů o obchodu, žádostí o povolení a evidenčních karet včetně podrobností ohledně registrace obchodníků.²⁰⁵

Zákon o obchodování s ohroženými druhy obsahuje na rozdíl od výše zmíněných nařízení Evropské unie definici pojmu volně žijící živočich, jímž se pro účely tohoto zákona rozumí „*jedinec živočišného druhu, jestliže se populace tohoto druhu v přírodě udržují anebo udržovaly samovolně, včetně druhu v přírodě nezvěstného nebo v přírodě vyhynulého, a to i v případě chovu jedince v lidské péči nebo jiného ovlivňování jeho vývoje člověkem*“.²⁰⁶

Dle mého názoru, jsou pro problematiku zájmových chovů stěžejní zejména ustanovení týkající se zákazu obchodu s určitými druhy živočichů a povinné registrace včetně prokázání původu daného zvířete. Zákaz obchodování

²⁰³ Příloha č. 2 zákona č. 455/1991 Sb., zákona o živnostenském podnikání

²⁰⁴ § 1 zákona č. 100/2004 Sb., o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi a dalších opatřeních k ochraně těchto druhů a o změně některých zákonů

²⁰⁵ Vyhláška č. 210/2010 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o obchodování s ohroženými druhy živočichů

²⁰⁶ § 2 písm. a) zákona č. 100/2004 Sb., o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi a dalších opatřeních k ochraně těchto druhů a o změně některých zákonů

s určitými druhy se týká exemplářů přímo ohrožených vyhynutím v příloze A nařízení Rady č. 338/97/ES. Obchod s touto skupinou živočichů je možný výhradně na základě uděleného povolení. Nařízení stanovuje povinnost doložit dokumenty potvrzující zákonné získání daného exempláře včetně dokladů osvědčujících základní osobní údaje žadatele. Nutné je i souhlasné vyjádření Agentury ochrany přírody a krajiny.²⁰⁷ Žadatelem o výjimku ze zákazu obchodní činnosti může být pouze vlastník exempláře, nebo právnická nebo fyzická osoba, která má v držení exemplář na základě dlouhodobé výpůjčky z ciziny po dobu delší než 90 dnů, popřípadě osoba, která exemplář oprávněně drží v případě, že exemplář nemá vlastníka nebo vlastník není znám. Žadatel předkládá tento druh žádosti příslušnému krajskému úřadu.²⁰⁸ Co se týče povinné registrace, vztahuje se až na výjimky stanovené zákonem na druhy přímo ohrožené vyhynutím, s nimiž je rovněž zakázáno obchodovat, a na exempláře jiných druhů než druhů přímo ohrožených vyhynutím, jejichž seznam nalezneme v příloze č. 2 zákona o obchodování s ohroženými druhy. Výjimku z registrační povinnosti mají vlastníci a dlouhodobí držitelé exempláře se sídlem nebo trvalým pobytem mimo území České republiky, a to pokud je exemplář dovezen v souladu s tímto zákonem dočasně do České republiky na dobu kratší než 90 dnů. Registraci a následné vydání registračního listu exempláře provádí příslušný krajský úřad ve lhůtě do 30 dnů od nabytí exempláře nebo účinnosti předpisu, jímž byl exemplář zařazen na seznam povinně registrovaných exemplářů. Povinnost registrace se rovněž nevztahuje na exempláře zabavené, pokud zůstávají majetkem státu.²⁰⁹

Významný je též § 24 o prokázání původu exempláře, který říká: „*Kdo drží, chová, pěstuje, přepravuje, veřejně vystavuje, prodává, vyměňuje, nabízí za účelem prodeje nebo výměny nebo zpracovává exemplář, je povinen na výzvu inspekce nebo celních orgánů prokázat jejich původ. Bez tohoto prokázání původu je zakázáno s exemplářem takto nakládat*“. Tato povinnost se však netýká zoologických zahrad.²¹⁰ Judikaturou Nejvyššího správního soudu bylo stanoveno, že odpovědnost za prokázání legálního původu exemplářů leží na žadateli, přičemž pro vydání povolení musí být zřejmý legální původ exempláře a zároveň

²⁰⁷ Nařízení Rady č. 338/97/ES o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích regulováním obchodu s nimi.

²⁰⁸ § 15a zákona č. 100/2004 Sb., o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi a dalších opatřeních k ochraně těchto druhů a o změně některých zákonů

²⁰⁹ Ibid., § 23.

²¹⁰ Ibid., § 24.

vyloučeno jeho nezákonné odejmutí z přírody. Pouze registrační listy původ exemplářů prokázat nemohou, jedná se totiž jen o doklad o splnění povinnosti zákonné registrace exempláře. Správní orgány mohou v souladu s čl. 55 nařízení Komise (ES) č. 865/2006 v nezbytných a řádně odůvodněných případech pro zjištění rodového původu živočicha vyžadovat provedení testu DNA prostřednictvím analýzy krve.²¹¹ Dalším judikátem Nejvyššího správního soudu byl vysloven názor, že v případě, kdy jsou dotčené exempláře označeny tak, že jejich nezaměnitelné identifikační údaje s nimi nejsou nesnímatelně spojeny, nemůže být jejich totožnost bez pochyby prokázána. Česká inspekce životního prostředí je v souladu s ustanovení § 50 odst. 1 správního řádu v řízení o zabavení exemplářů oprávněna použít jako podklady pro vydání rozhodnutí i podklady poskytnuté orgány činnými v trestním řízení, jako jsou například protokol o domovní prohlídce, fotodokumentace z domovní prohlídky, materiály získané z trestního spisu.²¹² Nejvyšší správní soud se v jiném ze svých významných judikátů vyjádřil, že nelegální získání předků daného exempláře nemůže být zhojeno tvrzením, dle něhož byl v důsledku běhu času narozen potomek již řádně odchovaný v zajetí a se známým původem.²¹³

Kontrolu nad dodržováním příslušných předpisů provádí Česká inspekce životního prostředí ve spolupráci s celními orgány.²¹⁴ V případě nedodržení zákonem stanovených podmínek může dojít k zadržení či zabavení daného exempláře.²¹⁵

6. Orgány ochrany zvířat

Přesný výčet orgánů zabývajících se ochranou zvířat nalezneme v § 19 zákona na ochranu zvířat proti týrání. Dle tohoto ustanovení jsou jimi Ministerstvo zemědělství, Státní veterinární správa, státní orgány příslušné ke schvalování projektů pokusů, Ministerstvo vnitra a Ministerstvo obrany v rámci své působnosti a obecní úřady obcí s rozšířenou působností. Kompetence jednotlivých orgánů nalezneme v § 20 až 24a tohoto zákona. Vzhledem k tématu

²¹¹ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. prosince 2020, č. j. 10 As 306/2018-68

²¹² Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 10. ledna 2020, č. j. 3 As 214/2017 – 60

²¹³ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. července 2019, č. j. 2 As 390/2017 – 27

²¹⁴ § 30 zákona č. 100/2004 Sb., o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi a dalších opatřeních k ochraně těchto druhů a o změně některých zákonů

²¹⁵ Ibid., § 34 až 34a.

této diplomové práce se zaměřím pouze na ty orgány, které jsou stěžejní pro ochranu zvířat v zájmových chovech.

Za ústřední orgán státní správy v oblasti ochrany zvířat proti týrání je považováno Ministerstvo zemědělství.²¹⁶ Jakožto ústřední orgán vykonává zejména věcné působnosti, jež nutně zajišťovat na celostátní úrovni, což může být kupříkladu plnění úkolů ve vztahu k orgánům EU.²¹⁷ V rámci své činnosti ministerstvo úzce spolupracuje i s dalšími ústředními správními orgány, jimiž jsou Akademie věd České republiky a vysoké škol včetně právnických osob zabývajících se ochranou nebo chovem zvířat, které se podílejí na jejich ochraně. Ministerstvu je svěřena zákonem pravomoc projednávat, koordinovat a kontrolovat plnění předpisů na úseku ochrany zvířat v zájmových chovech a či zvířat v zoologických zahradách včetně možnosti předložit v případě potřeby příslušným státním orgánům návrhy na nezbytná opatření.²¹⁸ Dle kompetenčního zákona ministerstvo řídí Státní veterinární správu České republiky.²¹⁹ Ministerstvo zemědělství hraje rovněž roli v procesu získání licence nezbytné pro provozování zoologické zahrady, kdy ve schvalovacím řízení vydává písemné vyjádření.²²⁰ Za účelem efektivnějšího plnění zákonem stanovených úkolů ministr zemědělství zřizuje Ústřední komisi pro ochranu zvířat, jež zastává funkci poradního orgánu. Před novelou v roce 2008 jí však náležely rozhodovací pravomoci, například schvalování řádů ochrany zvířat.²²¹ Statut a jednací řád této ústřední komise schvaluje Ministerstvo zemědělství.²²² Předsedu i členy komise jmenuje do veřejné funkce či odvolává ministr zemědělství po dohodě s ministrem životního prostředí, a to výhradně z odborníků navržených příslušnými státními orgány a právníckými osobami podílejícími se na plnění úkolů ochrany zvířat. Orgány komise jsou předseda a rada, která řídí činnost mezi jejími zasedáními a současně koordinuje také činnost výborů. Jedním ze čtyř výborů je mimo jiné i výbor pro ochranu zvířat v zájmových chovech.²²³

²¹⁶ Portál eAGRI – resortní portál Ministerstva zemědělství. Online. [cit. 7. 3. 2022]. Dostupné z <<http://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/o-ministerstvu/>>.

²¹⁷ MÜLLEROVÁ, H., STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 379.

²¹⁸ § 20 odst. 1 písm. a) až b) zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání

²¹⁹ § 15 odst. 3 zákona č. 2/1969 Sb., zákona České národní rady o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky

²²⁰ § 20 odst. 1 písm. k) zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání

²²¹ MÜLLEROVÁ, H., STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 380.

²²² § 20 odst. 1 písm. c) zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání

²²³ § 21 odst. 1 až 3 zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání

Zásadní funkci zastává rovněž Státní veterinární správa. Dle veterinárního zákona se jedná orgán veterinární správy a správní úřad s celostátní působností, který je podřízen Ministerstvu zemědělství. Státní veterinární správa se skládá z Ústřední veterinární správy, krajských veterinárních správ vykonávajících působnost ve věcech veterinární péče na území, které je shodné s územím krajů a Městské veterinární správy v Praze, jež vykonává působnost krajské veterinární správy na území hlavního města Prahy.²²⁴ Krajské veterinární správy a Městská veterinární správa v Praze vykonávají v rámci zájmových chovů dozor nad dodržováním povinností uložených chovatelům a ostatním fyzickým či právnickým osobám. Pouze veterinární inspektor má pravomoc posoudit daný případ po odborné stránce a zhodnotit, zda došlo opravdu k týrání zvířete.²²⁵ Pokud se tak stalo, záleží na intenzitě týrání v konkrétním případě. Pokud by byla naplněna skutková podstata trestného činu týrání, předá krajská veterinární správa věc k dalšímu šetření orgánům činným v trestním řízení. V ostatních případech má krajská veterinární správa pravomoc podat místně příslušnému úřadu obce s rozšířenou působností závazný podnět na zahájení správního řízení, přičemž navrhne způsob potrestání pachatele.²²⁶ Inspektoři veterinární správy mají rovněž vůči chovatelům určitá oprávnění, jimž jsou kupříkladu oprávnění ke vstupu do zařízení či objektů, v nichž jsou zvířata chována, vyžádání potřebných informací, dokladů nebo součinnosti k pořizování dokumentace. V případě zjištěných nedostatků může veterinární inspektor chovateli nařídit způsob a lhůtu na odstranění nedostatků chovu²²⁷, a to prostřednictvím institutu tzv. závazného pokynu.²²⁸ K výkonu dozoru je způsobilý pouze odborný pracovník s vysokoškolským vzděláním v oblasti veterinárního lékařství a hygieny, který získal potřebné osvědčení.²²⁹ V kompetenci krajské veterinární správy je i vydávání, měnění či odnímání rozhodnutí o povolení chovu druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči.²³⁰

Ústřední veterinární správa Státní veterinární správa (dále jen „Ústřední veterinární správa“) především „*zpracovává a realizuje program ochrany zvířat*“,

²²⁴ § 47 odst. 1 až 4 zákona č. 166/1999 Sb., veterinární zákon

²²⁵ MÜLLEROVÁ, H. *Zvířata a paragrafy*. Praha: Academia, 2015, s. 18.

²²⁶ Frank Bold. *Jak zasáhnout proti týrání zvířat?* [online]. 8.10.2021 [cit. 8.3.2022]. Dostupné z: <https://frankbold.org/poradna/zivotni-prostredi/ochrana-prirody-a-krajiny/ochrana-zivocichu-a-rostlin/rada/jak-zasahnout-proti-tyrani-zvirat#ft15>

²²⁷ MÜLLEROVÁ, H. *Zvířata a paragrafy*. Praha: Academia, 2015, s. 18.

²²⁸ MÜLLEROVÁ, H., STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 379.

²²⁹ § 26 odst. 1 zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání

²³⁰ *Ibid.*, § 22 odst. 1 písm. d).

příčemž o něm zveřejňuje aktuální informace na webové stránce Státní veterinární správy. Je jí zákonem svěřena organizace odborné přípravy a celoživotního vzdělávání úředních veterinárních lékařů v oboru ochrany zvířat a péče o jejich pohodu. V případech, kdy si to vyhradí, vykonává Ústřední veterinární správa dozor nad dodržováním povinností stanovených příslušnými právními předpisy, přičemž při své činnosti spolupracuje i s orgány ochrany zvířat Rady Evropy, Evropské unie a třetích zemí. Ústřední veterinární správě náleží v oblasti ochrany zvířat i některá speciální oprávnění, například může zakázat přepravu zvířat určitým dopravcem nebo určitým dopravním prostředkem.²³¹

Posledním a neméně důležitým aktérem na úseku ochrany zvířat jsou obecní úřady obcí s rozšířenou působností (dále jen „obecní úřad“), jenž mají pravomoc vést správní řízení o správních deliktech v této oblasti a udělovat za ně pokuty. *„Kromě toho jsou oprávněny rozhodovat o tzv. zvláštních opatřeních, která mohou hrát v praktické ochraně zvířat před týráním klíčovou roli, zvláště v akutních případech, kdy je týranému zvířeti třeba rychle pomoci, nebo v případech, kdy je nutno zabránit pachateli týrání pokračovat v nevhodném způsobu chovu a týrání zvířat“.*²³² Obecní úřad má ze zákona povinnost projednat podněty od krajské veterinární správy, přičemž ji do jednoho měsíce vyrozumí o učiněných opatřeních. Krajská veterinární správa má v řízení o přestupku rovněž stěžejní roli, neboť obecní úřad si od ní musí v rámci tohoto řízení vyžádat odborné vyjádření, které má pro něho závaznou povahu.²³³

7. Deliktní odpovědnost v oblasti ochrany zvířat

7.1 Správní odpovědnost

Při méně závažném porušení právních předpisů na ochranu zvířat není protiprávní jednání postihováno podle trestního zákoníku, ale jakožto přestupek dle zákona na ochranu zvířat proti týrání, konkrétně části sedmé.²³⁴ Tato část obsahuje vymezení jednotlivých správních deliktů fyzických, právnických i podnikajících fyzických osob včetně správních trestů a zvláštních opatření, které

²³¹ § 22 odst. 2 zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání

²³² MÜLLEROVÁ, H. *Zvířata a paragrafy*. Praha: Academia, 2015, s. 19.

²³³ § 24a odst. 2 až 3 zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání

²³⁴ MÜLLEROVÁ, H., STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 380.

lze za jejich spáchání uložit.²³⁵ Úprava sedmé části je strukturována do skupin podle rozlišení pachatele správního deliktu ve vztahu k nakládání s daným zvířetem, kdy jím může být jak samotný chovatel, tak i například pořadatel veřejného vystoupení.²³⁶ Skutkové podstaty přestupků v oblasti ochrany zvířat dále může nalézt kupříkladu i v zákoně o obchodování s ohroženými druhy, přesněji v hlavě X.

Jak již bylo na konci předchozí kapitoly řečeno, vedení řízení o správních deliktech a ukládání sankcí spadá do kompetence obecních úřadů obcí s rozšířenou působností.²³⁷ Orgán obce nemůže sám posuzovat odborné otázky ohledně spáchání deliktu, ale je povinen vyžádat si v rámci správního řízení od krajské veterinární správy závazné odborné vyjádření.²³⁸ Úprava správního řízení vychází ze zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich (dále jen „přestupkový zákon“), přičemž nestanoví-li přestupkový zákon jinak, použije se subsidiárně úprava správního řízení dle správního řádu. Dle zásady oficiality, řízení o přestupku zahajuje výhradně příslušný správní orgán z moci úřední.²³⁹ Správní orgány mají dle správního řádu povinnost přijímat podněty, aby bylo zahájeno řízení z moci úřední. V případě, že o to ten, kdo podal podnět, požádá, musí ho správní orgán vyrozumět o tom, zda řízení zahájil nebo pro to neshledal důvody či podnět postoupil příslušnému správnímu orgánu.²⁴⁰ Podnět k zahájení správního řízení o deliktu nemusí pocházet jen od krajské veterinární správy, ale může přijít i od občanů či orgánů policie.²⁴¹ Na rozdíl od podnětu podaného krajskou veterinární správou však tyto podněty pro správní úřad závazné nejsou a na jeho posouzení, zda vůbec správní řízení zahájí. V případě kladného stanoviska příslušný správní úřad požádá krajskou veterinární správu o odborné vyjádření, což v praxi často znamená prodloužení celého řízení a je tak efektivnější podat podnět přímo u krajské veterinární správy.²⁴²

²³⁵ § 27 až 28e zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání

²³⁶ MÜLLEROVÁ, H., STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 380.

²³⁷ § 28 odst. 2 zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání

²³⁸ MÜLLEROVÁ, H., STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 381.

²³⁹ KOPECKÝ, M. *Správní právo. Obecná část*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 289.

²⁴⁰ *Ibid.*, s. 295.

²⁴¹ MÜLLEROVÁ, H., STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 382.

²⁴² Frank Bold. *Jak zasáhnout proti týrání zvířat?* [online]. 8.10.2021 [cit. 8.3.2022]. Dostupné z: <https://frankbold.org/poradna/zivotni-prostredi/ochrana-prirody-a-krajiny/ochrana-zivocichu-a-rostlin/rada/jak-zasahnout-proti-tyrani-zvirat#ft15>

Co se týče podrobnějšího rozboru sedmé části zákona na ochranu zvířat proti týrání, jako první zde nalezneme ustanovení týkající se přestupků fyzických osob. Přestupku na úseku ochrany zvířat se fyzická osoba dopustí zejména, pokud zvíře týrá či utýrá nebo propaguje týrání zvířete. Za přestupek je považována i situace, kdy fyzická osoba jako zákonný zástupce nezletilé osoby nebo osoby omezené na svéprávnosti, nepřekazí týrání zvířete, o němž se hodnověrně dozví, touto osobou, popřípadě usmrtí zvíře bez zákonem stanoveného důvodu. Fyzická osoba jako chovatel spáchá přestupek, jestliže například poruší povinnost týkající se podmínek chovu psa či kočky stanovené v ustanovení § 7a odst. 6 až 8 zmíněného zákona. Dalším prohřeškem je kupříkladu porušení zákazu prodeje nebo předání psa či kočky novému chovateli na veřejném prostranství.²⁴³

Sankcí u fyzických osob bývá uložení pokuty, a to až do výše 1 000 000 Kč²⁴⁴, přičemž zákon stanovuje tři úrovně pokut odstupňovaných dle závažnosti daného přestupku.²⁴⁵ Současně s pokutou lze v určitých případech uložit i zákaz chovu zvířat na dobu 5 let či propadnutí zvířete.²⁴⁶ Dle důvodové zprávy je zákaz chovu zvířat často jednodušším a účinnějším postihem oproti zdlouhavému vymáhání pokut od insolventních chovatelů. Před zavedením této sankce v roce 2013 nebyly v rámci zájmových chovů právně ošetřeny situace, kdy došlo k odebrání týraného zvířete do náhradní péče, avšak chovatel, který ho týral, si pořídil zvíře nové, na němž se opět dopouštěl týrání.²⁴⁷ Zákaz chovu ukládá obecní úřad obce s rozšířenou působností, pokud panuje důvodná obava, že pachatel přestupku bude v týrání pokračovat nebo neposkytne zvířeti péči, kterou vyžaduje jeho zdravotní stav, popřípadě začne chovat další zvířata stejným způsobem, pro který byl v minulosti trestán za přestupek či odsouzen. Propadnutí týraného zvířete je možné uložit pouze vlastníkovému daného zvířete, a to za předpokladu, že byl pachatel v posledních 3 letech potrestán za přestupek v této oblasti nebo odsouzen a v týrání zvířete by mohl pokračovat, popřípadě by zvířeti neposkytl potřebnou péči. Důsledkem správního rozhodnutí obecního orgánu je zánik vlastnického práva ke zvířeti, které se tímto stává majetkem státu. Aby nedocházelo ke zneužívání těchto dvou sankcí, tak zákone stanovuje pravidlo, že

²⁴³ § 27 odst. 1 až 2 zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání

²⁴⁴ Ibid., § 27 odst. 12 písm. a).

²⁴⁵ MÜLLEROVÁ, H., STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 381.

²⁴⁶ § 27 odst. 13 zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání

²⁴⁷ Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 359/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání [online]. Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR [cit. 15. 3. 2022]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/tisky.sqw?O=6&T=582>

„zákaz chovu zvířat nebo propadnutí zvířete nelze uložit, pokud je závažnost přestupku tak nízká, že je pokuta, která byla zároveň uložena, na dolní hranici sazby stanovené za daný přestupek“.²⁴⁸ Důvodová zpráva dále k této problematice uvádí, že „pokud je uložena nízká pokuta, znamená to, že závažnost činu není vysoká. Pokud není závažnost činu vysoká, není na místě použít tak závažných sankcí jako je zákaz chovu zvířat nebo propadnutí týraného zvířete. Obecně by tyto sankce neměly být užívány, pokud je uložena pokuta nižší než například 20 000 Kč.“²⁴⁹ Jestliže byly naplněny důvody propadnutí, avšak osobu nelze za delikt stíhat kvůli nízkému věku či nepřičetnosti, je uložena sankce v podobě zabránění zvířete, kdy se jeho vlastníkem rovněž stane stát.²⁵⁰ Co se týče právnických osob a podnikajících fyzických osob, skutkové podstaty deliktů v zákoně na ochranu zvířat proti týrání jsou do značné míry shodné s výše uvedenou úpravou přestupků fyzických osob. Sankce jsou zde však přísnější, například výše pokut se podstatně liší, když lze uložit pokutu až do výše 3 000 000 Kč.²⁵¹

Obecní úřady obcí s rozšířenou působností též mohou rozhodnout o uložení tzv. zvláštních opatření, o jejich charakteristice bylo pojednáno na konci předchozí kapitoly. Platí zde pravidlo, že je-li zahájeno správní řízení o zvláštním opatření, musí obecní úřad obce s rozšířenou působností rovněž zahájit i řízení o přestupku, jestliže nedošlo k zahájení trestního řízení v daném případě. Rozhodnutí o zvláštním opatření nemůže být vydáno, jestliže je závažnost přestupku tak nízká, že je pokuta uložena na dolní hranici sazby stanovené za daný přestupek.²⁵²

Obecní úřad obce s rozšířenou působností má pravomoc na návrh krajské veterinární správy „nařídít a zajistit umístění týraného zvířete do náhradní péče“²⁵³ v případech, kdy to vyžaduje zdravotní stav zvířete nebo je-li opakovaně týráno. Zvíře je vlastníkově odebráno, přičemž funkci náhradních pečovatелů o zvířata plní v praxi zejména útulky pro zvířata. Náklady vzniklé za péči o zvíře umístěné v náhradní péči má ovšem povinnost hradit vlastník zvířete, od něhož

²⁴⁸ § 27b odst. 1 až 5 zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání

²⁴⁹ Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 359/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání [online]. Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR [cit. 15. 3. 2022].

Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/tisky.sqw?O=6&T=582>

²⁵⁰ § 27c zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání

²⁵¹ Ibid., § 27a.

²⁵² Ibid., § 28a odst. 7.

²⁵³ Ibid., § 28a odst. 1 písm. a).

může být posléze příslušná úhrada vymáhána.²⁵⁴ Jestliže však vlastník zvířete vyměřené náklady do 3 měsíců ode dne oznámení rozhodnutí o nákladech neuhradí, stává se vlastníkem daného zvířete stát. Důvodová zpráva k tomuto uvádí, že pokud vlastník nehradí náklady, nelze předpokládat, že by měl zájem se o zvíře řádně starat, a nepřetrvává tak důvod zachovávat nadále jeho vlastnické právo ke zvířeti.²⁵⁵

Dalším zvláštním opatřením je tzv. předběžná náhradní péče. Oproti institutu náhradní péče se jedná o okamžité odebrání zvířete, jež bezprostředně navazuje na provedení kontroly. Tímto způsobem jsou řešeny naléhavé případy týrání, kdy by ponechání zvířete u chovatele po dobu běžného správního řízení nutného k vydání rozhodnutí o náhradní péči nebo jiného zvláštního opatření mohlo způsobit další zhoršení stavu zvířete nebo dokonce jeho smrt.²⁵⁶ „*Obecní úřad obce s rozšířenou působností může rozhodnutím nařídit předběžnou náhradní péči o týrané zvíře, jestliže lze ve správním řízení očekávat uložení propadnutí týraného zvířete, rozhodnutí o jeho zabránění nebo rozhodnutí o umístění týraného zvířete do náhradní péče. Prvním úkonem v řízení o předběžném opatření může být vydání rozhodnutí o předběžném opatření.*“²⁵⁷ Rozhodnutí je vyhlašováno ústně ihned po provedení kontroly,²⁵⁸ čímž se stává vykonatelným, a to i přes nepřítomnost chovatele daného zvířete. Případné odvolání proti tomuto rozhodnutí nemá odkladný účinek.²⁵⁹

Neméně důležitým institutem je nařízení snížení počtu zvířat, a v krajním případě i jejich usmrcení, jestliže jsou týrána. Původně se toto opatření vztahovalo pouze na hospodářská zvířata, avšak od roku 2013 se vztahuje na všechna zvířata.²⁶⁰ Došlo k tomu po vlně kritiky, zejména z řad zaměstnanců obecních úřadů obcí s rozšířenou působností, jelikož dle dostupných statistik docházelo k týrání zvířat v zájmových chovech častěji než k týrání zvířat hospodářských. Kromě usmrcení zvířat opatření zahrnuje rovněž jejich prodej nebo darování

²⁵⁴ MÜLLEROVÁ, H. *Zvířata a paragrafy*. Praha: Academia, 2015, s. 19.

²⁵⁵ Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 359/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání [online]. Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR [cit. 15. 3. 2022]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/tisky.sqw?O=6&T=582>

²⁵⁶ MÜLLEROVÁ, H. *Zvířata a paragrafy*. Praha: Academia, 2015, s. 19.

²⁵⁷ § 28c odst. 1 zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání

²⁵⁸ MÜLLEROVÁ, H. *Zvířata a paragrafy*. Praha: Academia, 2015, s. 19.

²⁵⁹ § 28c odst. 1 zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání

²⁶⁰ MÜLLEROVÁ, H. *Zvířata a paragrafy*. Praha: Academia, 2015, s. 19.

novým chovatelům.²⁶¹ Jedná se o řešení situací, kdy dochází k hromadění zájmových zvířat, a v důsledku chovu jejich nadměrného počtu často spojeného s neregulovaným množením, se stávají podmínky nezvládnutého chovu nevyhovujícími a naplňujícími znaky týrání. Toto opatření mimo jiné cílí i na tzv. množírny, kdy množitelé zájmových zvířat za účelem dosažení vyššího zisku týrají zvířata v nevhodných podmínkách.²⁶²

Obecní úřad obce s rozšířenou působností může chovateli rovněž nařídit, aby pozastavil činnost, při které dochází k týrání zvířete, a to až do doby odstranění závad. Jelikož v praxi docházelo k rozdílnému výkladu tohoto opatření, došlo v rámci novely v roce 2013 k jeho zpřesnění. Dle důvodové zprávy nelze za pozastavení činnosti považovat zákaz činnosti a není s ním spojena ani povinnost chovatele zajistit náhradní péči o zvíře. „Pozastavení činnosti má spočívat např. v tom, že se chovateli pozastaví používání dopravního prostředku, který je chybně konstruován nebo poškozen a způsobuje zvířatům poranění“. Posouzení odstranění závad spadá do kompetence krajské veterinární správy, přičemž a na základě jejího odborného vyjádření rozhodne o ukončení pozastavení činnosti obecní úřad obce s rozšířenou působností.²⁶³

7.2 Trestní odpovědnost

Dle subsidiarity trestní represe je trestní právo nejprísnejším prostředkem, který má stát k dispozici k ochraně taxativně stanovených zájmů, přičemž doplňuje ochranu poskytovanou normami jiných právních odvětví a přichází na řadu tam, kde se ostatní právní či mimoprávní prostředky ukáží jako neúčinné. Obecně tedy můžeme říci, že je trestní právo prostředkem poslední instance, tzv. ultima ratio.²⁶⁴ Je nutné pamatovat na to, že platný trestní zákoník neobsahuje definici pojmu zvíře, a tudíž se pro jeho potřeby použije definice obsažená v zákonu na ochranu zvířat proti týrání.

²⁶¹ Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 359/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání [online]. Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR [cit. 15. 3. 2022]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/tisky.sqw?O=6&T=582>

²⁶² MÜLLEROVÁ, H. *Zvířata a paragrafy*. Praha: Academia, 2015, s. 19.

²⁶³ Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 359/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání [online]. Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR [cit. 15. 3. 2022]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/tisky.sqw?O=6&T=582>

²⁶⁴ JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 6. aktualizované a doplněné vydání*. Praha: Leges, 2017, s. 33.

Úloha trestního práva v rámci ochrany životního prostředí, jehož jsou zvířata součástí, vzrostla až v průběhu posledních dvou dekad. V rámci vývoje české trestněprávní ochrany zvířat proti týrání byla důležitým momentem novela trestního zákona v roce 1991, která poprvé zakotvila skutkovou podstatu trestného činu týrání zvířat. Před rokem 1991 bohužel české trestní právo neobsahovalo úpravu žádného speciálního trestného činu proti zvířatům, jejich integritě, trestající kruté zacházení včetně vyvolávání bolesti, apod. Zákonodárce tento fakt zdůvodnil tím, že protiprávní zacházení se zvířaty není natolik společensky nebezpečné, aby bylo zařazeno mezi trestné činy.²⁶⁵

Prostředky trestního práva v oblasti ochrany zvířat se naštěstí od této doby postupně zefektivňují, což je zejména důsledek měnícího se pohledu společnosti na otázky spojené s nakládáním se zvířaty, kdy se společnost čím dál více přiklání ke zpříšňování podmínek chovu a držení zvířat včetně vyšších sankcí za jejich týrání. Důkazem toho je zejména novelizace zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku (dále jen „trestní zákoník“) s účinností od 1. 6. 2020, jež přinesla výrazné změny v oblasti trestněprávní ochrany zvířat zmíněné v hlavě VIII. zvláštní části tohoto zákona. Novela zavedla přísnější tresty za trestný čin týrání zvířat podle ustanovení § 302 trestního zákoníku.²⁶⁶ U nejzávažnějších případů týrání zvířat se nyní nejedná o přečin, ale o zločin, což opravňuje k užití rozličnějších institutů trestního práva, kupříkladu uložení nepodmíněných trestů odnětí svobody bez ohledu na to, zda byl již v minulosti pachatel trestán.²⁶⁷ Objevila se nám rovněž nová skutková podstata chovu zvířat v nevhodných podmínkách, konkrétně v ustanovení § 302a trestního zákoníku.²⁶⁸ Toto ustanovení cílí především na aktivity osob a skupin zapojených do tzv. množirenského byznysu. Došlo též k zavedení nového druhu trestu, a to zákazu držení a chovu zvířat, který je v praxi aplikovatelný na všechny chovatele a lze jej uložit i jako samostatný trest. Podstatnou změnou je snížením požadavku „zvlášť trýznivého nebo surového“ způsobu týrání na způsob „trýznivý nebo surový“. V praxi je tak nově možné trestně stíhat větší množství úmyslné násilné

²⁶⁵ MÜLLEROVÁ, H., STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 397 - 398.

²⁶⁶ KUBÍKOVÁ, Gabriela: *K novele trestního zákoníku zpříšňující tresty za týrání zvířat*, vědecký časopis České společnosti pro právo životního prostředí č. 56/2020, ISSN 1213-5542, s. 44.

²⁶⁷ VOJTÍŠKOVÁ, Petra: *Právo týrat*, Zpravodaj Svobody zvířat. 2020, číslo I, str. 8.

²⁶⁸ KUBÍKOVÁ, Gabriela: *K novele trestního zákoníku zpříšňující tresty za týrání zvířat*, vědecký časopis České společnosti pro právo životního prostředí č. 56/2020, ISSN 1213-5542, s. 44.

protiprávní činnosti páchané na zvířatech. Cesta k přijetí této novelizace byla poměrně trnitá a celý proces trval bezmála dva roky.

Dle mého názoru je nutné v této souvislosti zmínit, co jejímu přijetí předcházelo. V roce 2018 zaplavily média zprávy o sérii několika až neuvěřitelně brutálních útoků na psy. Jedním z nich bylo štěně křížence jménem Ronny, jehož majitel téměř ubil k smrti. V důsledku velmi surového bití přišel Ronny o oko, spodní čelist měl rozdrcenou a vrchní zlomenou. Pobitý byl po celém těle. Jeho majitel si jako nástroj k týrání vybral mimochodem i kovovou tyč, a to vše jen proto, že ho štěně údajně neposlouchalo a dožadovalo se pozornosti. Dalším v pořadí je příběh štěněte Marleyho, kdy se na sociálních sítích objevilo video, na kterém ho majitel bije a týrá. Kamarád majitele, který video natočil a následně zveřejnil, v dané situaci nikterak nezasáhl. Majitel štěně ve videu opakovaně kope, dupe na něj neobutou nohou, bije ho do různých částí těla, škrťí ho a zvedá ho za krk do vzduchu. Již na začátku videa bylo patrné, že štěně mělo jednu ze zadních tlapek v obvazu, patrně následkem předchozího týrání. Poslední kapkou bylo v témže roce odhalení množírny v Kamenici nad Lipou, kdy policisté při domovní prohlídce objevili celkem 212 psů malých plemen. Naprostá většina z nich živořila v silně znečištěných miniaturních kovových klecích a plastových boxech. Psům se nedostávalo denního světla ani dostatečného přísunu potravy. Ve výsledku více než polovina psů utrpěla těžké poškození, někteří uhynuli, jiným pak zůstaly trvalé následky. Nejhorší však na této situaci je, že se jednalo o dlouhodobý problém a o množírny se mezi obyvateli města vědělo. Na majitele psů opakovaně po dlouhá léta podávali podněty na krajskou veterinární správu i obecní úřad obce s rozšířenou působností. Je až neuvěřitelné, že muselo uběhnout 22 let, než státní správa a úřady dokázaly zasáhnout. *„Série těchto případů vzbudila velký ohlas a nevoli veřejnosti, která začala hlasitě volat po změně.“* Dokonce vznikla petice požadující zpřísnění trestů za týrání zvířat, pod kterou se podepsalo téměř 37 000 občanů. Před přijetím této novely zpravidla soudy pachatelům týrání a množitelům uložily pouze podmíněný trest nebo dokonce jen pokutu.²⁶⁹

Co se týče vymezení jednotlivých skutkových podstat, zmíněny budou pro účely této práce zejména základní podstaty trestných činů v oblasti ochrany zvířat,

²⁶⁹ VOJTIŠKOVÁ, Petra: *Právo týrat*, Zpravodaj Svobody zvířat. 2020, číslo I, str. 4-8.

příčemž je ale třeba mít na paměti, že u naprosté většiny z nich existují ještě kvalifikované skutkové podstaty, jež podmiňují uložení přísnějšího trestu. O těch bude pojednáno v případě, že doznaly výraznějších změn v důsledku nedávné novely. Z výkladu ustanovení § 7 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim vyplývá, že pachatelem trestných činů podle hlavy VIII trestního zákoníku může být i právnická osoba.

V první řadě zde nalezneme v ustanovení § 299 a § 300 trestný čin neoprávněného nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a neoprávněné nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy z nedbalosti, přičemž se vztahuje na zvláště chráněné a ohrožené druhy živočichů podle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny a na exempláře chráněné Úmluvou CITES a nařízeními Evropské unie.²⁷⁰ Skutková podstata trestného činu je naplněna v případě, kdy hovoříme o více než dvaceti pěti kusech těchto exemplářů. U jedinců silně nebo kriticky ohrožených druhů živočichů či exemplářů druhu přímo ohroženého vyhubením nebo vyhynutím, je však trestná neoprávněná manipulace i pouze s jediným jedincem nebo exemplářem. Sankcemi za zmíněné trestné činy jsou trest odnětí svobody až na osm let u nejzávažnějších případů, například u organizované skupiny působící ve více státech. U nedbalostního trestního činu je možné uložit trest odnětí svobody až na jeden rok, a to pouze v případě prokázání tzv. hrubé nedbalosti. Dalšími tresty jsou pak u obou skutkových podstat zákaz činnosti nebo propadnutí věci.²⁷¹

Další v pořadí je trestný čin týrání dle § 302 trestního zákoníku. Skutkovou podstatu tohoto trestného činu naplní každý, „*kdo týrá zvíře surovým nebo trýznivým způsobem*“.²⁷² Za trestné se považuje jak týrání zvířat volně žijících, tak zvířat chovaných v péči lidí. U zvířat chovaných v lidské péči nezáleží na tom, zda pachatel týrá vlastní zvíře nebo zvíře cizí. Z výkladu definice zvířete obsažené v zákoně na ochranu zvířat proti týrání však víme, že se toto ustanovení vztahuje výhradně na týrání obratlovců. Pokud bychom hledali definici pojmu týrání, musíme se opět podívat do zákona na ochranu zvířat proti týrání, konkrétně do §4, který toto protiprávní jednání podrobně vymezuje. Co se týče

²⁷⁰ JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 6. aktualizované a doplněné vydání*. Praha: Leges, 2017, s. 783.

²⁷¹ § 299 až 300 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku

²⁷² *Ibid.*, § 302.

subjektivní stránky tohoto trestného činu, je vyžadován úmysl.²⁷³ Díky novelizaci z roku 2020 toto ustanovení doznalo výrazných změn. Došlo ke zvýšení trestních sazeb a změně samotné základní skutkové podstaty, kdy oproti předešlé úpravě „postačí“ týrání surovým nebo trýznivým způsobem, o čemž však bylo podrobněji pojednáno již ve třetím odstavci této kapitoly v rámci shrnutí přínosů zmiňované novely. Původní základní skutková podstata, jež stanovovala požadavek týrání na veřejnosti či místě veřejně přístupném, se přesouvá do kvalifikované skutkové podstaty, stejně tomu je v případě týrání zvláště surovým nebo trýznivým způsobem. V praxi by tak mělo být více případů týrání zvířat posuzováno jako trestný čin, nikoliv jako pouhý přestupek.

I přestože je týrání zvířat nejfrekventovanějším trestným činem hlavy VIII. zvláštní části trestního zákoníku, soudci v praxi bohužel ukládají nepodmíněný trest odnětí svobody velmi zřídka, a to spíše z důvodu bohaté trestní minulosti pachatele než kvůli ochraně zájmů zvířat. *„Například v letech 2015 až 2017 bylo ze spáchání trestného činu týrání zvířat obžalováno 89 osob, osm z toho bylo nepodmíněně odsouzeno, avšak všichni odsouzení byli recidivisty či spáchali tento trestný čin v souběhu s jiným“.*²⁷⁴ Další smutnou zprávou je, že české statistiky za rok 2019 potvrdily nejvyšší počet trestných činů týrání zvířat v historii. Týrání se dopouštěli jak recidivisté, tak i děti. Policie uvedla, že v roce 2019 řešila celkem 163 případů týrání zvířat, což bylo téměř třikrát více než v předchozích deseti letech.²⁷⁵ *„Je nutné upozornit, že i přes to, že týrání zvířat nebývá považováno za natolik společensky závažné jednání, řada studií prokázala spojitost mezi týráním zvířat a následnou trestnou činností páchanou na lidech, ať již šlo o formy domácího násilí či trestné činy proti životu a zdraví, proto by efektivní trestání pachatelů týrání zvířat mohlo fungovat také jako prevence trestné činnosti páchané na lidech“.*

Sankcí za spáchání trestného činu týrání zvířat je zákaz činnosti, propadnutí věci a odnětí svobody až na šest let v případě nejzávažnějších forem týrání, například při způsobení trvalých následků či smrti u daného zvířete. V důsledku přijetí novely z roku 2020 se Česká republika stala zemí s nejvyšší

²⁷³ JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 6. aktualizované a doplněné vydání.* Praha: Leges, 2017, s. 786-788.

²⁷⁴ KUBÍKOVÁ, Gabriela: *K novele trestního zákoníku zpřísnující tresty za týrání zvířat*, vědecký časopis České společnosti pro právo životního prostředí č. 56/2020, ISSN 1213-5542, s. 46-47.

²⁷⁵ VOJTÍŠKOVÁ, Petra: *Právo týrat*, Zpravodaj Svobody zvířat. 2020, číslo I, str. 7.

horní sazbou trestu odnětí svobody minimálně v rámci EU. Kupříkladu Německo a Rakousko, jež jsou často brány v oblasti legislativy zaměřené na ochranu zvířat za vzor, mají podstatně nižší horní hranice trestu odnětí svobody za týrání zvířat. Německý zákon na ochranu zvířat stanovuje horní hranici za týrání zvířete na tři roky, rakouský trestní zákoník pouze na dva roky.

Novinkou je zavedení skutkové podstaty trestného činu chovu zvířat v nevhodných podmínkách podle § 302a. Dle znění tohoto ustanovení se jedná o chov většího počtu zvířat v nevhodných podmínkách, a to i za účelem zisku z jejich prodeje, čímž je ohrožován jejich život nebo jsou jim tímto jednáním způsobeny značné útrapy. Tato zákonná úprava je cílena zejména na tzv. množírny, i když k naplnění této skutkové podstaty může dojít i v důsledku nezvládnutého chovu. Definici tohoto pojmu zavedla novela zákona na ochranu zvířat proti týrání, a to v § 7a. Rozumí se jím zařízení, ve kterých není poskytnuto psům a kočkám dostatečné množství vody, krmiva, ani potřebná zdravotní péče. Přičemž živoří ve větším počtu v mnohdy velmi stísněných prostorách. Jedná se de facto o nelegální továrny na zvířata, která se rychle a levně množí, přičemž jsou posléze v co nejkratším možném čase nabídnuta kupcům.²⁷⁶ Většina štěňat přicházejících z množíren si s sebou přináší do nových domovů různé nemoci a vrozené vývojové vady či problémy způsobené podvýživou.²⁷⁷ „Na černém trhu v rámci Evropské unie jsou štěňata třetí nejvýnosnější komoditou po drogách a zbraních a Česká republika si bohužel vysloužila jeden nemilý přídomek, a to ráj množíren“.²⁷⁸

V zákonné úpravě množíren se hovoří pouze o kočkách a psech, tudíž se logicky nabízí otázka k zamyšlení, zda by toto ustanovení nemělo být rozšířeno i na další druhy zvířat, jež dokáží cítit bolest a utrpení naprosto stejnou měrou a bývají též v hledáčku množitelů. Sankcí za spáchání tohoto trestného činu je zákaz činnosti či odnětí svobody až na deset let v nejzávažnějších případech, kdy může být typickým příkladem provozování sítě množíren organizovanou skupinou působící ve více státech.²⁷⁹

²⁷⁶ KUBÍKOVÁ, Gabriela: *K novele trestního zákoníku zpřísňující tresty za týrání zvířat*, vědecký časopis České společnosti pro právo životního prostředí č. 56/2020, ISSN 1213-5542, s. 48-49.

²⁷⁷ VOJTÍŠKOVÁ, Petra: *Právo týrat*, Zpravodaj Svobody zvířat. 2020, číslo I, str. 8.

²⁷⁸ KUBÍKOVÁ, Gabriela: *K novele trestního zákoníku zpřísňující tresty za týrání zvířat*, vědecký časopis České společnosti pro právo životního prostředí č. 56/2020, ISSN 1213-5542, s. 48.

²⁷⁹ § 302a zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku

Posledním trestným činem v oblasti ochrany zvířat je zanedbání péče o zvíře z nedbalosti dle § 303 trestního zákoníku. Základní skutkovou podstatu tohoto trestného činu naplní ten, „*kdo z hrubé nedbalosti zanedbá potřebnou péči o zvíře, které vlastní nebo o něž je povinen se z jiného důvodu starat, a způsobí mu tím trvalé následky na zdraví nebo smrt*“.²⁸⁰ Z výkladu tohoto ustanovení je zřejmé, že chráněným objektem je zde zájem na ochraně zdraví a života zvířat jakožto jedinců včetně zájmu na zajištění odpovídající péče o ně. Pachatelem nemusí být jen vlastník daného zvířete, ale i nositel povinnosti o zvíře pečovat, například pracovník zoologické zahrady. Zavinění musí být ve formě hrubé nedbalosti, jejíž definici nalezneme v § 16 odst. 2 trestního zákoníku. Dle důvodové zprávy cílí zavedení této skutkové podstaty na v praxi časté případy, kdy osoba, která měla povinnost o zvíře pečovat, jej ponechala z různých důvodů, jako jsou například odjezd na dovolenou či opuštění bydliště, bez potřebné péče a v důsledku strádání došlo k poškozením fyziologických funkcí zvířete.²⁸¹ Pachateli za trestný čin zanedbání péče o zvíře z nedbalosti hrozí zákaz činnosti, propadnutí věci nebo odnětí svobody až na šest měsíců. V případě způsobení smrti či trvalých následků na zdraví většímu počtu zvířat však soud může pachateli uložit odnětí svobody v délce až dvou let.²⁸²

²⁸⁰ Ibid., § 303.

²⁸¹ Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník [online]. Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR [cit. 20. 3. 2022]. Dostupné z:

<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=5&CT=410&CT1=0>

²⁸² § 303 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku

Závěr

Za hlavní cíl této diplomové práce bylo vytyčeno shrnutí právní úpravy v oblasti ochrany zvířat v zájmových chovech, a to nejen na úrovni vnitrostátních, ale i mezinárodních právních předpisů. Dalším úkolem bylo nastínění určitých „mezer“ ve vybraných zákonech, na které lze při studiu této problematiky narazit, a které snižují efektivitu ochrany zájmově chovaných zvířat v praxi.

Právní předpisy zaměřené na ochranu zvířat se v průběhu naší historie, a to již od dob starověku, výrazně vyvíjely. Proces postupné dereifikace šel ruku v ruce se změnou nazírání společnosti na zvířata, jakožto inteligentní bytosti cítící bolest. Završení tohoto procesu v rámci České republiky nastalo přijetím nového občanského zákoníku v roce 2012, dle něhož již živé zvíře dále není považováno za věc, ba naopak je mu přiznána určitá přidaná hodnota.

V praxi se jako zásadní problém jeví nejednotnost výkladu pojmu zvíře v českém právním řádu, kdy veřejné právo oproti soukromému právu za zvíře považuje pouze obratlovce. Za účelem předejití aplikačních problémů by bylo vhodnější sjednocení výkladu tohoto pojmu. Dalším argumentem může být morální hledisko, kdy i někteří zástupci bezobratlých mohou zajisté cítit bolest a lze se tak na nich dopouštět týrání.

Na mezinárodním poli zastává stěžejní roli systém dohod přijatých v rámci Rady EU, jež tvoří základní vzor pro unijní úpravu, zejména pak sekundární prameny v podobě rozličných nařízení a směrnic. Značnou slabinou zmíněných dohod je však jejich nízká vymahatelnost a absence funkčních kontrolních mechanismů. Co se týče primárních pramenů, při tvorbě právních předpisů musí Česká republika respektovat zejména článek 13 SFEU zakotvující integrační princip v oblasti welfare zvířat, jehož přijetí nepochybně přispělo k zefektivnění nástrojů na ochranu zvířat.

Nejvýznamnějšími právními předpisy zaměřenými na ochranu zvířat v rámci České republiky jsou zákon na ochranu zvířat proti týrání a veterinární zákon. Oba zmíněné zákony doznaly v nedávné době několika výrazných novelizací, jež ve svém důsledku znamenají značný pokrok v oblasti ochrany zvířat v zájmových chovech. Za zmínku stojí zejména zakotvení definice pojmu množirna, jelikož problematika množíren byla v posledních letech často

skloňovaným společenským tématem a absenci jejich zákonného vymezení představovala značnou mezeru v české legislativě. Škoda jen, že zákonodárci vztáhli tento pojem pouze na chov koček a psů, a to navzdory faktu, že častokrát se tzv. množirenský byznys zaměřuje i na jiné druhy zvířat. Zákonem na ochranu zvířat proti týrání byl od minulého roku zakázán prodej psů a koček ve zverimexech či na veřejných prostranstvích, což byla nejčastější praktika množitelů. Je však nutné dodat, že právě podmínky chovu ostatních zájmových zvířat ve zverimexech jsou často tristní, a to vlivem nedostačující právní úpravy včetně mnohdy nefungujících kontrolních nástrojů. Na problematiku týkající se množiren rovněž cílí novela veterinárního zákona z roku 2020, která stanovuje pro chovatele tří a více fen povinnost, vést si evidenci prodaných a darovaných štěňat. Další novinkou je povinná aplikace mikročipu a spuštění centrální evidence psů. Zavedením těchto opatření došlo k zefektivnění kontrolních mechanismů a jedná se tak zajisté o krok správných směrem.

Zásadní změnou, kterou přinesla novela zákona na ochranu zvířat proti týrání, je i zákaz drezury mláďat volně žijících živočichů včetně jejich množení či jakéhokoliv jiného způsobu nabývání. Jedná se tak o postupný zánik cirkusů, což je chvályhodné a úměrné dnešní vyspělé společnosti, která by neměla využívat zvířata jen pro své pobavení na úkor zajištění jejich kvalitních životních podmínek.

Co se týče ochrany druhů volně žijících živočichů v oblasti CITES, dle zjištěných poznatků je nutné konstatovat, že se judikatura Nejvyššího správního soudu rok od roku zdokonaluje, čímž se snaží udržet krok se stále se rozvíjejícím nelegálním obchodem s těmito ohroženými druhy.

Snad nejvýznamnější změnou na poli ochrany zvířat bylo zavedení přísnějších sankcí za přestupky v rámci novely zákona na ochranu zvířat proti týrání. S tím se pojí i novela trestního zákoníku, která zavedla za týrání zvířat přísnější tresty, a to i v podobě nepodmíněného odnětí svobody. Otázkou však zůstává, jak hojně budou soudci tento nástroj využívat, neboť v praxi se tak prozatím často nestává. V boji proti množírám bylo podstatné zavedení nové skutkové podstaty chovu zvířat v nevhodných podmínkách. Podstatnou změnou je snížení požadavku intenzity týrání na způsob „trýznivý nebo surový“, což rovněž přispěje k větší ochraně zvířat.

V závěru lze konstatovat, že úroveň české legislativy na poli ochrany zvířat v zájmových chovech dosahuje uspokojivé úrovně, a to zejména díky nedávným novelizacím v oblasti veřejnoprávní. Přesto bychom však našli prostor pro zlepšení, jež by lépe reflektovalo hodnotu zvířat, která jsou častokrát našimi věrnými společníky a plnohodnotnými členy rodiny.

Resumé

The main goal of this thesis was to summarize the legislation in the field of the pet animal protection, not only at the level of national but also international law regulations. Another task was to outline some “gaps” in selected law regulations which reduce the effectiveness of the protection of pet animals in practice.

Law regulations which are aimed at the protection of pet animals have distinctly evolved thought out our history. It was connected with gradual change in society's view on the status of pet animals. The completion of this process in the Czech Republic came with the adoption of a new Civil Code in 2012, according to which a living animal is no longer considered a thing, but on the contrary, it has granted some added value.

In practice, the fundamental problem seems to be the inconsistency of the interpretation of the term animal in the czech legal system. Public law considers only vertebrates as animals in comparison with private law. In order to avoid application problems, it would be more appropriate to unify the interpretation of this term. Another argument may be the moral aspect, when some representatives of invertebrates can certainly feel pain and thus they can be abused. System of agreements which was adopted by the Council of the EU forms the basic model for EU law regulations, namely secondary sources. However, the significant weakness of these agreements, is their low enforceability and the absence of functional control mechanisms. Article 13 SFEU is one of the most important primary sources which anchor the principle of integration in the field of animal welfare. Its adoption has undoubtedly helped to make animal protection instruments more effective.

The most important law regulations which are aimed at the protection of animals in the Czech Republic are the Act on the Protection of Animals against Cruelty and the Veterinary Act. Both of these law regulations have recently undergone several significant amendments, which represent significant progress in the field of pet animal protection. Implementation of the term breeding ground was probably the most significant change. Unfortunately, this term applies only to the breeding of cats and dogs, despite the fact that the "breeding business" often

focuses on the other types of pet animals. The sale of dogs and cats in pet stores or at public places was also banned. The breeding conditions of other pet animals in pet stores are often deplorable, due to insufficient legislation and often non-functioning control tools. The amendment of the Veterinary Act set the obligation for breeders of three or more litters to keep records of puppies which was sold or donated. Another novelty is the mandatory application of the microchip and the starting of the central dog register. The dressage of young wild animals, including their reproduction or any other method of acquisition, was prohibited by the Act on the Protection of Animals against Cruelty. This is the gradual forfeiture of circuses which is proportional to today's advanced society. The case law of the Supreme Administrative Court in the field of CITES has also been improved. Perhaps the most significant change was the increase in severity of sanctions the Act on the Protection of Animals against Cruelty and in the Criminal Code. A novelty is also the crime of breeding animals in unsuitable conditions. A significant change is the reduction of cruelty requirement on "harassing or cruel" proceeding, which will also contribute to greater animal protection.

In conclusion, it can be stated that the level of Czech legislation in the field of pet animal protection reaches a satisfactory level, especially due to recent amendments in public law. Nevertheless, we would find place for improvement that better reflects the value of pet animals, which are often our loyal companions and full members of the family.

Použité zdroje

Seznam odborné literatury:

ANDREWS, Carol. *Egyptian Mummies*. Massachusetts: Harvard University Press, 2004. ISBN 9780674013919.

ČERNÝ, David, Adam DOLEŽAL, Tomáš DOLEŽAL a Tomáš HŘÍBEK. *Práva zvířat: filozoficko-právní perspektiva*. Praha: Vydalo Středisko společných činností AV ČR, v.v.i., pro kancelář Akademie věd ČR, 2016. Strategie AV21. Špičkový výzkum ve veřejném zájmu. ISBN 978-80-200-2596-8.

FRANCOVÁ, J. *Lisabonská smlouva. Konsolidované znění smlouvy o Evropské unii a smlouvy o fungování Evropské unie*. II přepracované a doplněné vydání. Praha: Odbor informování o evropských záležitostech Úřad vlády české republiky, 2009. ISBN 978-8074400179.

IKRAM, Salima. *Divine creatures: animal mummies in ancient Egypt*. Cairo: American Univ in Cairo Press, 2005. ISBN 9789774248580.

JEBAVÝ, L. a kolektiv: *Etika chovu zvířat*. Česká zemědělská univerzita v Praze, Praha 2009. ISBN: 978-80-213-2030-7.

JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. ISBN 978-80-7502-236-3.

KOPECKÝ, M. *Správní právo. Obecná část*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-727-9

KUČERA, Jan a kol. *Úmluva o mezinárodním obchodu ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin. Základní informace se zaměřením na Českou republiku a Evropskou unii* [online]. Ministerstvo životního prostředí, 2010 [cit. 14. 2. 2022]. ISBN: 978-80-7212-552- 4. Dostupné z: [https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/cites_publikace/\\$FILE/OMOB-Publikace_CITES-20101109.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/cites_publikace/$FILE/OMOB-Publikace_CITES-20101109.pdf)

MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013. ISBN 9788020023179.

MÜLLEROVÁ, H. *Zvířata a paragrafy*. Praha: Academia, 2015 [cit. 20. 2. 2022]. Dostupné z: <https://www.academia.cz/edice/kniha/zvirata-a-paragrafy>

PRCHALOVÁ, Jana. *Právní ochrana zvířat*. Praha: Linde Praha, 2009. ISBN 978-80-7201-763-8.

SHAW, Ian. *Dějiny starověkého Egypta*. Praha: BB art, 2003. ISBN 978-80-7381-860-9.

Starý zákon: překlad s výkladem. Praha: Kalich, 1980.

STEJSKAL, Vojtěch a Martin LESKOVJAN. *Člověk a zvíře – v zajetí či v péči? Aktuální právní a věcné otázky nakládání se zvířaty.* Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2010. ISBN 978-80-87146-33-0.

WEBSTER, J., *Welfare : životní pohoda zvířat, aneb, Střízlivé kázání o ráji.* Praha: Nadace na ochranu zvířat, 1999. ISBN 80-238-4086-X

Odborné články

JEKL, Vladimír, VRŠKOVÁ, Dagmar, HOFMANNOVÁ, Lada, TROJAN, Václav, HAUPTMANN, Karel: *Fibrotická osteodystrofie u morčat*, vědecký časopis Veterinární lékař ročník 15, č. 4/2017

MÜLLEROVÁ, Hana: *Zvíře jako předmět právní úpravy veřejného práva a nový občanský zákoník*, vědecký časopis České společnosti pro právo životního prostředí č.35/2014, ISSN 1213-5542.

KUBÍKOVÁ, Gabriela: *K novele trestního zákoníku zpřísnující tresty za týrání zvířat*, vědecký časopis České společnosti pro právo životního prostředí č. 56/2020, ISSN 1213-5542.

Články v ostatních časopisech

VOJTÍŠKOVÁ, Petra: *Právo týrat*, Zpravodaj Svobody zvířat. 2020, číslo I. Dostupné z: <https://svobodazvirat.cz/novy-zpravodaj-svobody-zvirat-i-2020/>

Vítězný konec kampaně Cirkusy bez zvířat, Zpravodaj Svobody zvířat. 2020, číslo IV. Dostupné z: <https://svobodazvirat.cz/novy-zpravodaj-svobody-zvirat-iv-2020/>

Elektronické zdroje

Frank Bold. *Jak zasáhnout proti týrání zvířat?* [online]. 8.10.2021 [cit. 8.3.2022]. Dostupné z: <https://frankbold.org/poradna/zivotni-prostredi/ochrana-prirody-a-krajiny/ochrana-zivocichu-a-rostlin/rada/jak-zasahnout-proti-tyrani-zvirat#ft15>

Portál eAGRI – resortní portál Ministerstva zemědělství. Online. [cit. 7. 3. 2022]. Dostupné z: <<http://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/o-ministerstvu/>>.

Redakce Advokátního deníku. *Novela zákona na ochranu zvířat proti týrání je výsledkem mnoha kompromisů* [online]. 8. 2. 2021 [cit. 22. 2.2022]. Dostupné z:

<https://advokatnidenik.cz/2021/02/08/spoluuautor-novely-komentuje-aktualni-zakon-na-ochranu-zvirat-proti-tyrani/>

Český svaz chovatelů. *Stanovy českého svazu chovatelů*. [online] 1.12.2018 [cit. 1.3.2022]. Dostupné z: <http://www.cschdz.eu/svazove-predpisy.aspx>

Státní veterinární správa. Jaké hlavní změny přináší novela zákona na ochranu zvířat pro chovatele psů a koček? [online]. 17.1.2021 [cit. 1.3.2022]. Dostupné z: <https://www.svscr.cz/jake-hlavni-zmeny-prinasi-novela-zakona-na-ochranu-zvirat-pro-chovatele-psu-a-kocek/>

Úřední věstník Evropské unie. C 229, 31.7.2012. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=OJ:C:2012:229:FULL&from=ET>

Důvodové zprávy

Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání [online]. Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR [cit. 19. 11. 2021]. Dostupné z: http://www.psp.cz/eknih/1990cnr/tisky/t0615_02.htm

Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 359/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání [online]. Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR [cit. 15. 3. 2022]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/tisky.sqw?O=6&T=582>

Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník [online]. Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR [cit. 20. 3. 2022]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=5&CT=410&CT1=0>

Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů [online]. Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR [cit. 22. 2. 2022]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=9&CT=72&CT1=0>

Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník [online]. Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR [cit. 19. 11. 2021]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>

Právní předpisy

Evropská dohoda o ochraně zvířat při mezinárodní přepravě, č. 20/2000 Sb. m. s.

Evropská dohoda o ochraně zvířat v zájmovém chovu, č. 19/2000 Sb. m. s.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 576/2013 o neobchodních přesunech zvířat v zájmovém chovu a o zrušení nařízení (ES) č. 998/2003, Příloha I

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1523/2007 kterým se zakazuje uvádět na trh, dovážet do Společenství a vyvážet z něj kočičí a psí kůže a výrobky obsahující tyto kůže.

Nařízení Rady č. 338/97/ES o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích regulováním obchodu s nimi

Nařízení Komise č. 865/2006/ES o prováděcích pravidlech k nařízení Rady (ES) č. 338/97 o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s těmito druhy

Protokol č. 33 o ochraně dobrých životních podmínek zvířat Smlouvy o založení Evropského Společenství (Konsolidované znění)

Směrnice Rady č. 1999/22/ES ze dne 29. 3. 1999 o chovu volně žijících živočichů v zoologických zahradách

Smlouva o fungování evropské unie

Úmluva o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin

Vyhláška č. 210/2010 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o obchodování s ohroženými druhy

Vyhláška č. 451/2021 Sb., o stanovení druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči

Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 89/2012, občanský zákoník

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Zákon č. 114/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 250/2016 Sb., zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich

Zákon č. 246/1992Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 501/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 166/1999Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 368/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání; Příloha č. 2 k zákonu č. 455/1991 Sb.

Zákon č. 162/2003 Sb., o podmínkách provozování zoologických zahrad a o změně některých zákonů

Zákon č. 100/2004 Sb., o obchodování s ohroženými druhy

Judikatura

Rozsudek Soudního dvora ze dne 12 června 2001. Jippes v. Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. Věc: C-18 9/01

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. prosince 2020, č. j. 10 As 306/2018-68

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. července 2019, č. j. 2 As 390/2017 – 27

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 10. ledna 2020, č. j. 3 As 214/2017 – 60